

Rapport

Uitgebreide beschrijving van historische panden en objecten in Molenschot

projectnr. 1907-138769
revisie 00
juli 2004

Opdrachtgever

Gemeente Gilze Rijen
Postbus 73
5120 AB RIJEN

datum vrijgave
19 juli 2004

beschrijving revisie 00

goedkeuring
D.J.L.J. van Dun

vrijgave
drs. R.A.M. van Dongen

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	2
2	Beschrijving plangebied	3
2.1	Over de naam Molenschot	3
2.2	De ontstaansgeschiedenis van Molenschot	4
2.3	Ontstaan van de huidige situatie	5
2.4	Een architectuurfenomeen in Molenschot: De Molenschotse variant van de Overgangsstijl	8
2.5	Molenschot na 1960: Met verleden en heden naar de toekomst	10
2.6	Molenschot als zelfstandige parochie	11
2.6.1	<i>Molenschot en de St. Anna-verering</i>	13
3	Criteriumlijst	14
3.1	Architectonische criteria	14
3.2	Planologische of stedenbouwkundige criteria	14
3.3	Sociale- en cultuur-historische criteria	14
4	Historische panden en objecten	15

1 Inleiding

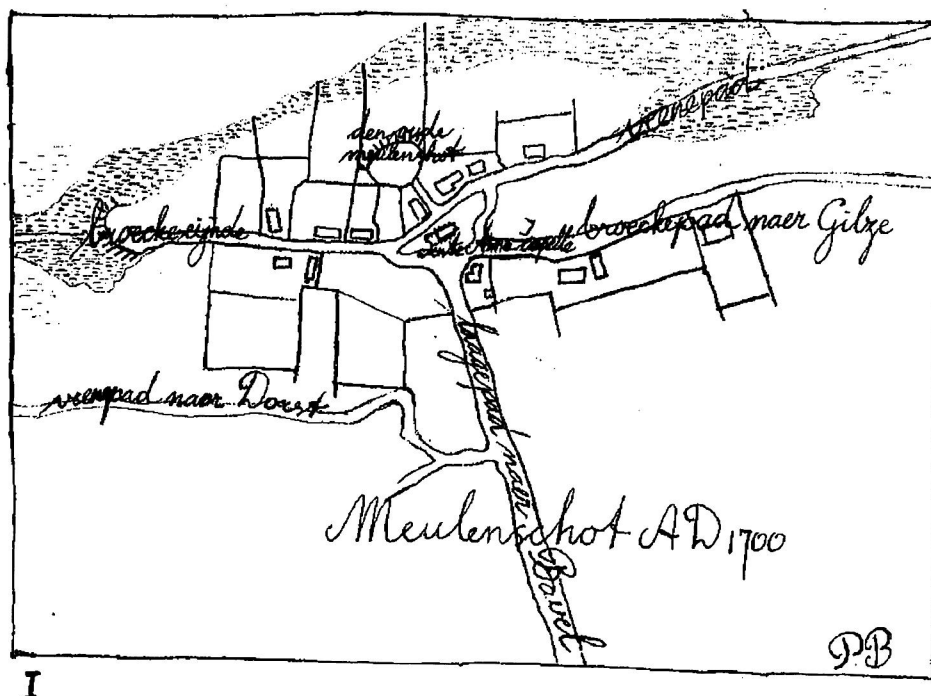
"Zijn de steden het verstand, zijn de dorpen het hart van Nederland" zei de prins der dichters A. Roland Holst op 22 juni 1962 toen men hem vroeg waarom hij in een dorp woonde en niet in Amsterdam. "In de stad leef je om de zoveel jaar wel in een nieuwe omgeving. De dorpen schenken rust. Alles blijft er bij het oude en verandert er iets dan gaat dat zo traag dat men alle tijd heeft eraan te wennen." Steden veranderen snel. Het cultureel erfgoed wordt er constant bedreigd. In de jaren zestig kwam een soortgelijke ontwikkeling op gang in de dorpen. Veel burgemeesters wilden hun dorp vernieuwen en in de vaart der volkeren opstoten. Zij vernieuwden de kern van hun dorp meestal tot groot verdriet van de inwoners. Met de komst van de schaalvergroting (herindelingen) rond 1990 is er een rem gezet op die ingrepen. Voor veel dorpen kwam deze ontwikkeling echter te laat. Vaak probeerden burgers het oude karakter en culturele erfgoed te bewaren, zij liepen echter steeds achter de feiten aan waardoor veel cultureel erfgoed verloren ging. Gelukkig is in deze situatie verandering gekomen. Welvaart en welzijn worden tegenwoordig goed tegen elkaar afgewogen. Niet alleen de gemeentebesturen denken na over de toekomst, de burgerij denkt tegenwoordig mee in de vorm van historische- of heemkundekringen of via ander soort belangenverenigingen. Om precies te weten wat waardevol is moet de dorpskernen zo goed mogelijk worden onderzocht en geïventariseerd. Pas dan kan een goede afweging worden gemaakt over hoe het verder moet met zo'n kern. Vragen als: mag de kern groeien, en zo ja waar en hoeveel? en: moeten er dan winkels komen, waar dan wel en hoe zit het met de bereikbaarheid?, kunnen dan veel beter beantwoord worden. Het gemeentebestuur kan er dan met zijn besluiten rekening mee houden. Want hoe het ook zij het gemeentebestuur moet toekomstplannen maken en voorwaardenscheppend bezig zijn om de leefbaarheid van de kernen te garanderen.

Ondanks nieuwbouw langs de uitgaande wegen lijkt de tijd in Molenschot stil te hebben gestaan. Er is in Molenschot veel cultureel erfgoed te bewaken. De onderhavige rapportage betreft een intensief onderzoek naar de kwaliteiten van de dorpskern van Molenschot. Het gaat om zaken van planologische, kunsthistorische en cultuurhistorische waarde die allen tezamen een bijdrage leveren aan de huidige identiteit van het dorp.

2 Beschrijving plangebied

2.1 Over de naam Molenschot

De naam Molenschot kent verschillende verklaringen. De meest voor de hand liggende is wel dat het dorp van oudsher een molen bezat. Dat is ook zo, maar merkwaardig genoeg wordt nog in 1989 gefilosofeerd over de naam Molenschot.(1) Oorzaak: de onbekendheid met het kaartje van P(ieter) B(oenders) van Molenschot uit 1700.(2) (Zie Kaart I) Hoe primitief ook, het kaartje verschaft ons een schat aan gegevens over het dorp. Meestal wordt in de heemkunde gewezen op de betekenis van "schot" als afscheiding en waterkering. Nu waren de oudste molens in onze streken watermolens. Molenschot heeft echter nooit een stroom gehad die sterk genoeg was een waterrad draaiende te houden. "Schot" kan echter ook de betekenis hebben van ing, van gestel en enk, d.w.z. een verhoging of hoger gelegen stuk land in een drassige omgeving. De namen Elsschot en Baarschot zijn hiervan een voorbeeld. Hier wordt "schot" gebruikt in de laatste betekenis maar dan op zijn Vlaams. "Schot" wil in die betekenis zeggen "molenberg", zoals Beerschot en Aarschot in welke namen verwezen wordt naar de molenbergen in die plaatsen. Ook het Duits kent van oudsher deze inhoud aan het woord toe. Wenen kent een "Schottentor" wat "molenpoort" betekent. Molenschot betekent dus: "molenberg". Het kaartje van Boenders bevestigt deze betekenis. De "oude molenschot", de oude molenberg, lag ten noorde van de panden Veenstraat 3-5-7. De molen was in 1800 kennelijk al verdwenen hetgeen nagenoeg zeker gebeurd moet zijn in 1763 toe de Fransen plunderend door de streek trokken. Bekend is dat zij toen ook in Molenschot kwamen. Zelfs op de kadastrale kaart van 1830 (Zie Kaart II) is de oude perceelindeling in het landschap waar ooit de molenberg gelegen was nog te zien. Diezelfde Fransen zouden er rond 1800 voor verantwoordelijk zijn geweest dat de molenberg werd afgegraven ten behoeve van de verbetering van het Veenpad.

2.2 De ontstaansgeschiedenis van Molenschot

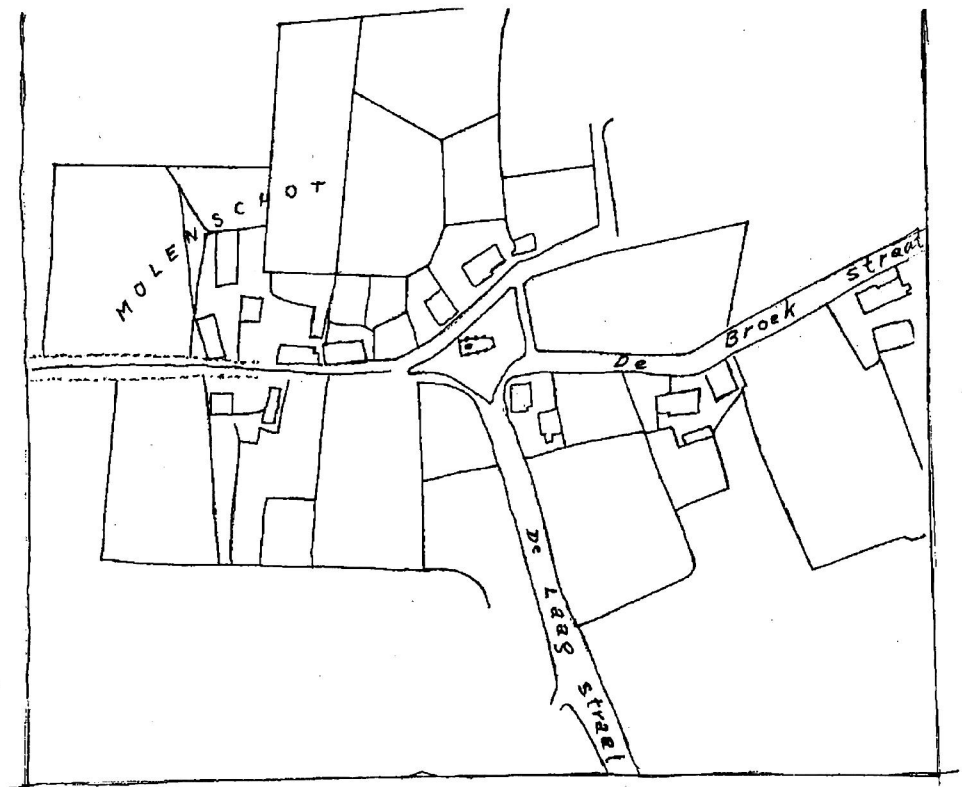
De oudste bewoning in de streek was niet te vinden op de huidige locatie. Deze was te vinden in een gebied ten zuiden van het huidige Molenschot aan de andere zijde van de snelweg Breda-Tilburg de Rimpelaar geheten. Er zijn daar vuurstenen en pijlpunten gevonden uit de Tsjongercultuur, zo'n 10 tot 8.000 jaar voor Christus. Het ging hier om rondtrekkende jageres die bij tijd en wijle terugkeerden op deze locatie. De streek was moerassig en drassig (veen- en zandgebied). Men trok van hoger gelegen plek naar hoger gelegen plek. Zo valt ook te verklaren dat er tussen de hoger gelegen delen door de moerassige en drassige gebieden heen wegen ontstonden die eeuwenlang zijn gebruikt. Waar nu de St. Annakapel ligt was van oudsher het hoogst gelegen gedeelte van Molenschot. Wegen komen uit op deze plek vanuit het oosten (Broekstraat) en vanuit het zuiden Laag(Lage-)straat (heden Schoolstraat). Aan de structuur kun je zien dat dit lange tijd de enige wegen naar Molenschot zijn geweest. De wegen lijken op de verhoging te botsen en dan af te slaan. Ten noorden en ten westen van het dorp was de grond te drassig. Namen als Veenstraat en het gebied de Gagel (moerasplantje) wijzen daarop. Je kon er niet of nauwelijks doorheen. De naam Laag(Lage-)straat (heden Schoolstraat) zegt in dit geval ook genoeg. De straat lag lager dan de dorpskern van Molenschot en het gebied van de Rimpelaar.

Men gaat er vanuit dat het gebied altijd al dun bevolkt was ook toen de tijdelijke vestigingen later een meer permanent karakter kregen. Zicht op de verdere ontwikkeling van het dorp komt er pas in de vroege middeleeuwen. Toen mensen zich meer permanent gingen vestigen en landbouw en veeteelt gingen bedrijven zochten zij droge hoger gelegen gebieden om te wonen waaromheen genoeg voorwaarden bestonden om landbouw en veeteelt te bedrijven. Het ontstaan van Molenschot moet dan ook gezocht worden in een tijd dat dit proces plaatsvond. Dit was het geval na de grote Volksverhuizing. Wij praten in dit geval dan over ca. 600/700 na. Chr., zijnde de Merovingisch en Frankische tijd. Het feit dat het dorp percelen bezit die het door Karel de Grote ingevoerde Drie-slagstelsel hebben gekend (grond in drie gelijke stukken verdeeld) zoals bijvoorbeeld aan de Kapelstraat 41, zegt iets over de verdere ontwikkeling van het dorp in de Karolingische tijd en de ouderdom van de huidige kern.⁽³⁾ Stapsgewijs en steeds op bescheiden schaal werden de gronden langs de wegen en paden naar de hoge kern ontgonnen en vormde zich het dorp Molenschot.

Door deze ontwikkelingen is langzaam de typische kernsituatie ontstaan die het dorp nu kent. Lag de kerk aanvankelijk op een verhoging die vanuit het oosten en zuiden benadert kon worden, geleidelijk aan ontwikkelt het hoogste gedeelte zich tot een driehoekige structuur waarop zich kerk en kerkhof bevinden, dan geheel omgeven door wegen. Het ontstaan van deze situatie is een natuurlijke ontwikkeling geweest in de periode 1000-1500, die gestuurd werd door topografische en geografische factoren. Er is geen sprake van een soort "planning" in de Frankische tijd waardoor men zou kunnen spreken van een nederzetting uit de Frankische tijd met een Frankische pleinstructuur als kern. In dit opzicht is de structuur van het dorp goed te vergelijken met de kern van Ginneken die ook driehoekig is en op dezelfde wijze tot stand kwam.

Pas veel later werd door droogleggingen, beheren van waterlopen en ontginningen in en rondom het dorp Molenschot verder ontsloten. Vanaf de 17e eeuw is men hiermee bezig. De Broekstraat richting Gilze en de Lage straat bleven lange tijd de belangrijkste straten van het dorp. Naar het westen toe lag het Broeckeijnde, letterlijk het einde van de Broekstraat dat dood liep op moerasachtige grond. In de loop van de 18e eeuw ontstaat, na ontginningen in het achterland, hier een pad naar Dorst.

Het oude pad naar Dorst lag oorspronkelijk zuidelijker (Zie kaart I). Ook de huidige Veenstraat ontwikkelt zich in deze tijd tot een volwaardige weg.

II kadastrale kaart gemeente Gilze-Rijen, sectie H, circa 1830.

2.3 Ontstaan van de huidige situatie

Door de tijd heen werd ontgonnen langs de uitgaande wegen en paden. Eerst langs de Broekstraat en Laagstraat, later, vanaf de 17e en in de 18e eeuw langs het Veenpad, later de Veenstraat, en het Broekeinde, de huidige Kapelstraat. Dit proces is nauwkeurig te volgen op gebiedskaarten waarop de indeling van het land is te zien. Vanaf de kern zijn de percelen door de tijd heen steeds groter en gestructureerder geworden. Werden aanvankelijk alleen boerderijen langs de uitlopers gebouwd, naarmate de 19e eeuw vordert komen er ook gewone woonhuizen tussen te staan met name van boerenouders die rentenieren of gewoon uitrusten op hun oude dag nadat ze het boeren bedrijf overdeden aan de kinderen. De bouw van huizen trekt extra aan na 1888 wanneer de Veenstraat als eerste straat wordt verhard. De Schoolstraat en de Broekstraat zouden spoedig volgen. Molenschot hoort van oudsher onder Gilze. In 1814 toen het Koninkrijk der Nederlanden werd uitgeroepen kwam het dorp dan ook onder Gilze. Het dorp telde toen 161 inwoners. Had Molenschot in 1850 nog 193 inwoners, in 1887 waren dat er 766 en in 1900 989. Daaronder waren nog steeds weinig mensen die niet in de agrarische sector werkten.

De meeste nieuwe aanwas kwam immers door de komst van mensen naar de nieuwe ontginningen bij het dorp. De Rimpelaar, eens het oudste bewoningsgebied van het dorp, was in de 19e en vroeg 20e eeuw een van de laatste gebieden die ontgonnen werd.

Een en ander betekent dat tot dan toe veel geld door de bewoners van het dorp in de agrarische sector werd gestoken. Ondanks vele nieuwe werkplaatsen bleven toch veel jonge mannen zonder baan. De middenstand vormde een uitweg voor hen. Een van hen was Adriaan Bink die in 1843 een herberg/boerderij begon op grond van zijn schoonvader.

De herberg, nu café, bekend onder de naam "De Drie Linden" zou uitgroeien tot een van de grootste sociale ontmoetingspunten in het dorp. Zo kwamen er in deze tijd een tabakswinkel "'t Baaike", een bakker (Dikmans), een garen en bandwinkel (Cees Cocks) en zo meer. Tot die tijd kwam er een marskramer met hondenkar uit Oosterhout in het dorp. Er waren ook weduwen die er een winkeltje op na gingen houden. Zo had een zekere Maria van der Rijt, weduwe van bakker Dikmans, een drankenwinkeltje. Veel van deze winkeltjes zouden tot ca. 1960 blijven bestaan. Na die tijd veranderde het beeld van de middenstand grondig.

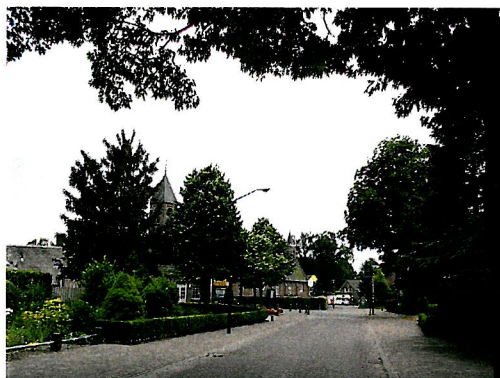
Molenschot was rond 1880 voor veel mensen nog een gehucht. Door de bouw van de St. Annakerk in 1887, de verhoging van de pastorie met een etage en de komst van de winkeltjes werd Molenschot echt een dorp. De kerktoeren van Molenschot, ook al werd zij tijdens de oorlog met 9 meter verlaagd, was vanaf de bouw ook meteen het belangrijkste oriëntatiepunt van het dorp. Komend vanuit het zuiden ligt ze in de zichtlijn van de Schoolstraat. Dit was indertijd geen geplande zichtlijn. De kerk werd midden in het dorp gebouwd en het kwam zo uit dat ze in de zichtlijn van de Schoolstraat (toen nog Lage Straat) kwam te liggen. Die zichtlijn is er niet vanuit de Broekstraat, Veenstraat of Kapelstraat. Langzaam kwamen er door de tijd heen voorwaarden om te (kunnen) groeien, maar het dorp bleef agrarisch industrie trok het niet aan. Dat ligt voor een groot deel aan de ligging van het dorp midden in agrarisch land buiten de belangrijke doorgaande wegen. Molenschot heeft maar een fabriek gekend: de steenfabriek van Willem Cornelis van Berkel. In 1868 was hij begonnen met steenbakken, twee van zijn drie zoons (Petrus en Cornelis) volgden hem spoedig. De fabriek werd gekocht van Van Berkel door J. Vissenberg, die later de stenen voor de nieuwe kerk mocht bakken.

De kleilaag nabij de Schoolstraat was dik genoeg om voor jaren vooruit te kunnen (locatie huidige camping "De Visvijver". Met name na 1918 nam de productie van de steenfabriek een hoge vlucht. De fabriek zorgde voor veel werk en bedrijvigheid in het dorp. Door de economische crisis echter werd in 1936 het bedrijf failliet verklaard. In 1906 kreeg het dorp nog een impuls. Door de coöperatieve Maalderij Molenschot werd ten noorden van de herberg "De Drie Linden" een maalderij opgericht "'t Stoomke" genaamd al heeft er nooit een stoommachine gestaan. Het bleef een geïsoleerd geval. Al kort na W.O. II ging de maalderij samen met de N.C.B.. Ze werd 1967 gesloopt, heden staat op deze plek de ontspanningszaal van de "Drie Linden". De trage en moeizame ontwikkeling van het dorp weerspiegelt zich misschien nog wel het beste in het onderwijs. De kinderen van het dorp gingen voorheen in Gilze, Rijen en Dorst naar school. Vanaf 1877 gaan de kinderen allemaal naar school in Rijen. Tijd om aan koning Willem III te vragen in het dorp voor de dertig kinderen een school te mogen stichten. Op 10 april 1880 ging het verzoek van de gemeenteraad de deur uit, op 25 februari 1882 besluit de gemeente een Openbare School te Molenschot te bouwen. 26 juni 1883 is het gereed. Na invoering van de Wet op het Lager Onderwijs in 1898 had er een tweede onderwijzer bij moeten komen. Er komt pas een tweede onderwijzer bij in 1906. In 1917 tenslotte is de nood zo groot (58 kinderen in een lokaal, terwijl volgens de wet maximaal 56 is toegestaan) dat de school wel uitgebreid moet worden.

In 1922 na het aannemen van de wet op het Bijzonder Onderwijs werd de school katholieke school. In 1929 werd er nog een lokaal bijgebouwd terwijl in 1935 de Franciscanessen van Dongen zich met het onderwijs gingen bezighouden. Molenschot was opnieuw meer dorp geworden.

Vanaf ca. 1900 tot in de jaren dertig bleef het inwoneraantal van het dorp nagenoeg stabiel. Er worden in deze tijd echter wel veel huizen gebouwd. Met name de verkaveling van gronden onder de kinderen van grote gezinnen komt vaak voor, evenals de vernieuwing van oude bestaande bedrijven.

De typische Molenschotse variant op de Overgangsstijl beleefte in deze periode haar bloeitijd. De boerderij, meestal woonhuis met stal, met een grote landbouwschuur erachter - bepalen het beeld van de architectuur uit deze tijd. Tussendoor worden in deze tijd hier en daar woningen gebouwd voor mensen die niet in de agrarische sector werken. Het zijn er niet veel, maar daardoor ontstond in deze tijd wel het beeld van een soort "open lintbebouwing" vanuit de kern tot aan de dorpsgrens.

Veenstraat richting kapel

Kapelstraat richting Broekstraat / kapel

Veenstraat richting kapel

Kapelstraat richting kapel

Schoolstraat richting kapel

Veenstraat richting kapel

Veenstraat richting kapel

2.4 Een architectuurfenomeen in Molenschot: De Molenschotse variant van de Overgangsstijl

Zoek je in een architectuurboek naar de term "Overgangsstijl" dan vindt je vele verklaringen. "Wat is nu Overgangsstijl" klaagt prof. E. van Voorden van de T.U. te Delft in een lespapier van 1986. (4) Toch is de term, tenzij goed toegepast, waardevol voor de kunst- en architectuurhistoricus voor het beschrijven van een bepaald soort architectuur.

Na de neo- en eclectische stijlen van de 19e eeuw en voor het uiteindelijk opgang komen van de door baksteen bepaalde architectuurstromingen in de 20e eeuw (Amsterdamse School en Traditionele stijlen) wordt er in het architectuurwereldje van Nederland "heerlijk aangemodderd".(5)

Niemand weet feitelijk wat hij moet doen en alles wordt gedomineerd door de architectuur van H.P. Berlage. Nu zijn er architecten die hem slaafs navolgen, anderen weer laten zich slechts door hem inspireren. Maar velen hechtten toen noch veel waarde aan de 19e eeuwse architectuur en aan de Art-Nouveau. Je krijgt dan een bijzondere architectonische stroming.

Architecten bouwen in baksteen maar tegelijkertijd verschijnen in hun architectuur nog ressentimenten van de architectuur van de 19e eeuw. Zo zie je architectuur die nog een beetje eclectisch is (bijv. met stucwerk ornamenten) of architectuur die nog beïnvloed wordt door vormen of decoraties van de Art-Nouveau (bijv. veel kleuren baksteen). In Molenschot duiken veelvuldig drie namen op die op een geheel eigen wijze deze "Overgangsstijl" vorm gaven te weten de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel, de architect A.L. Botermans uit Gilze en de architect H. Hoppenbrouwers uit Rijen. Te zamen bouwden zij in de streek rond Gilze-Rijen en Bavel zo'n honderdtwintig boerderijen en woonhuizen.

In Molenschot komen zij tot een vormtaal die een soort mengelmoes is van de eclectische stijl en de Art-Nouveau. Schoolstraat 13 is een goed voorbeeld van hun werkwijze. Het is allemaal heel bescheiden maar weldegelijk belangrijk voor Molenschot. Het is echt uitgegroeid tot een Molenschotse variant van de Overgangsstijl. Klaarblijkelijk hechtten de bewoners van Molenschot zeer aan hun werkwijze. Tot in de jaren dertig van de vorige eeuw (!) bleef de stijl ongewijzigd voortbestaan. Hier zij gezegd dat genoemde architectuur in Molenschot, ca. dertig boerderijen en huizen, zeer belangrijk is voor het dorpsgezicht en de identiteit van het dorp. Hier past daarom een kritische noot want intussen zijn een tiental van deze panden zwaar verminkt door onkunde en onwetendheid. Broekstraat 65 en 66, beide ontwerpen van A.C. Meeuwissen, zijn hiervan de beste voorbeelden. (zie foto's) Maar ook panden als de Kerkstraat 23 en 27 horen hiertoe.

De bouwtijd van de panden in de Overgangsstijl geeft aan dat deze architectuur (vroeg 20e eeuw) met name voorkomt net buiten de kern langs de uitlopers van het dorp. De Schoolstraat en de Broekstraat vormen hiervan het beste voorbeeld. Rond 1935 werd het hoofdstuk Overgangsstijl definitief afgesloten. Na deze tijd werden er geen panden meer gebouwd in deze stijl. Na ca. 1980 toen door de internationale landbouwpolitiek in Nederland steeds meer boerenbedrijven moesten sluiten, werd dit ook merkbaar te Molenschot. Een aantal van de boerderij/huizen uit de eerste helft van de eeuw werd toen omgebouwd tot woonhuis. Hierdoor werd een aantal huizen gebouwd in de Overgangsstijl deerlijk verminkt. Voorbeelden hiervan zijn de Broekstraat 65 en 66, de Schoolstraat 53, de Veenstraat 85 (Zie foto's) en de Kapelstraat 23 en 27. Deze voorbeelden hadden van zichzelf al niet echt veel architectonische kwaliteiten, maar door de ingrepen is vaak het beetje wat er nog was verloren gegaan of gewijzigd. Een probleem bij dit type boerderij/huizen dat minder ernstig is dan het lijkt is de wijziging van vrijwel alle kozijnen bij de meeste van deze panden. Dit gebeurde in 1993 in het kader van de wering van de geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen. Mocht de vliegbasis ooit gesloten worden dan is het een betrekkelijk eenvoudige klus de traditionele houten schuiframen met roede-verdeling weer terug te brengen. De meeste bovenlichten van deze vensterpartijen bezaten ooit glas-in-loodramen. Na de vervanging keerde dit helaas op veel plaatsen niet meer terug.

2.5 Molenschot na 1960: Met verleden en heden naar de toekomst

Het is pas na 1960 dat de bebouwing een grotere vlucht neemt, dat buiten de kern de boerderijen en huizen meer naast elkaar komen te staan en dat er nieuwe straten worden aangelegd. Vanaf die tijd komt ook de auto veelvuldig in het dorp voor. Aanvankelijk levert dat geen problemen op, maar na 1980 komt men tot de overtuiging dat straten opnieuw belegd en rooilijnen (bijvoorbeeld voor de R.K. Kerk) verlegd moeten worden. Een en ander heeft gelukkig tot op de dag van vandaag geen grote consequenties. Hiervoor werd al verwezen naar de "open lintbebouwing" langs de hoofdstraten van het dorp. De accenten die de boerderijen met hun open ruimtes en prachtige schuren heden tussen die bebouwing vormen zijn onvoorstelbaar belangrijk voor de identiteit van Molenschot van dit moment. Genoemd moeten hier worden: de ensembles (boerderij met schuur) Schoolstraat 1-Broekstraat ong., Schoolstraat 2, Schoolstraat 54, Kapelstraat 6-8, Veenstraat 3-5-7, Veenstraat 49, Veenstraat 49, Veenstraat 59 en Veenstraat 77. Al deze ensembles vormen of direct in de kern of langs de uitlopers direct aansluitend op de kern van het dorp een soort eilanden en zijn rustpunten binnen de huidige bebouwing van grote cultuurhistorische en planologische waarde.

Geen van deze ensembles mag ooit verdwijnen omdat dat meteen afbreuk zou doen aan de identiteit en het karakter van Molenschot. Lopen de boerderijen aan de straatzijde het meest in het oog en vormen zij al een grote culturele schat voor het dorp, de schuren erachter met de ruimte eromheen vormen in hun architectonische diversiteit een minstens even groot "archief" van de agrarische en daarmee samenhangende architectuurgeschiedenis van de bebouwing van Molenschot. Voor de toekomst zou het dan ook interessant zijn te denken aan een vorm van behoud van deze landbouwschuren.

Het inwoneraantal van Molenschot kwam in 2002 op 1486 zielen. De architectuur die sinds 1960 is gepleegd heeft hier geen vermelding. Veel belangrijker in deze context is te vermelden dat de kern van het dorp niet door de nieuwbouw is verpest en dat geen grote doorbraken het dorpsbeeld verstoren. De enige nieuwbouw die er kwam ligt achter de pastorie verscholen in het groen (4 woningen van architect van Laarhoven uit Gilze). Toch levert het beperkte aantal nieuwe inwoners van het dorp voor het eerst ook een probleem op. De middenstand en de school klagen erover. In de moderne tijd is schaalvergroting een tover/sleutelwoord. Die is in de gegeven situatie voor beide doelgroepen niet haalbaar. Vermeerdering van de bevolking van het dorp is in dit opzicht geen wens maar een noodzaak om de leefbaarheid ervan op lange termijn te kunnen garanderen.

Dan nog is er het probleem dat heel veel inwoners van Molenschot met de auto hun boodschappen doen in een van de omliggende gemeentes. In 1957 al staakten de zusters om te protesteren tegen het geringe aantal meisjes op de lagere school te Molenschot, terwijl de middenstand naarstig naar nieuwe mogelijkheden zoekt het hoofd boven water te houden.

Door de beperkte groei van het aantal inwoners van het dorp en de veranderende maatschappij deden en doen zich ook problemen voor bij de school van het dorp. In 1969 werd het bisdom gevraagd een schoolbestuur te benoemen los van de kerk. In 1979 ging het Bijzonder Onderwijs te Molenschot over naar de Stichting Katholiek Onderwijs Molenschot. Er zijn echter maar weinig kinderen, de aanwas bleef en blijft tot op de dag van vandaag beperkt. De middenstand in de foodsector is in zijn geheel verdwenen en men behelpt zich intussen met enkele verkooppunten op het marktje een maal per week en met de winkelwagen.

Heden koestert het dorp zijn karakter als geen ander plaats in Brabant en is er onder zijn inwoners iets gegroeid van trots inwoner te mogen zijn van Molenschot. Dit bleek vooral toen in 1987 bij het 100-jarig bestaan van de parochie de traditie van de kermis op 26 juli (feestdag St. Anna) werd hersteld. De bevolking maakte er toen een echt dorpsfeest van waarvoor familie en vrienden uit de hele omgeving werden uitgenodigd om in de trots van de bewoners van Molenschot te delen. Toch zal, wil de leefbaarheid van Molenschot voor de toekomst gegarandeerd zijn, voorzichtig een begin moeten worden gemaakt met de komst van meer mensen naar het dorp.

Bronnen/literatuur

- Mulder no. 20, Molenschot 1986.
- Gemeente-Archief Gilze-Rijen. Diverse artikelen en passages uit boeken en tijdschriften, alsmede gegevens uit dossiers Openbare Werken.
- Toxandria 50 jaar.
- K.Leenders, Van Turnhoutervoorde tot Strienvoorde. (proefschrift) Zutphen 1996.
- J.H. Verhagen, Praehistorie en vroegste geschiedenis van W. Brabant. 1987.
- A.C. van Rijen, Kerkdorp Molenschot. Molenschot 1989.
- A.J. Brekelmans, Duizend jaar Gilze. Gilze 1992.

Noten

1. F. Conrads, Kerkdorp Molenschot. Molenschot 1989. p. 4.
2. Pieter Boenders (Geb. Amsterdam 1661, Overl. 1717 te Alkmaar.
Pieter Boenders was kapitein in het leger van de Prins van Oranje. Hij maakte in zijn vrije tijd tochtjes in de omgeving van de plaatsen waar hij gelegerd was en maakte dan tekeningetjes, plattegrondjes of schreef stukjes. Tussen 1698 en 1701 was hij gelegerd in West-Brabant. Hoe primitief ook zijn werk is interessant vanwege de onbekendheid met de plaatsen die hij afbeeldde. Bekend zijn plattegrondjes van Halsteren bij de vestingstad Bergen op Zoom, van Klundert bij Willemstad en van Molenschot bij Breda.
Met dank aan familie Chr. Boenders, Vancouver Canada.
3. A.C. van Rijen, Kerkdorp Molenschot. Molenschot 1989. p.3.
4. Prof. E. van Voorden, Architectuurstijlen. Paper TU Delft 1986. p. 28.
5. Idem pagina 31.

2.6 Molenschot als zelfstandige parochie

Vanaf het moment dat een leefgemeenschap in de christelijke wereld een kerk kreeg ontwikkelde zich het religieuze leven al snel tot het centrum van het sociale leven. Of het nu ging om steden of om dorpen vanaf de middeleeuwen is dit beeld overal hetzelfde. Onder invloed van de Industriële Revolutie veranderde deze situatie langzaam in de steden. De R.K. Kerk had daar niet langer het alleenrecht op het onderwijs en verenigingsleven. Er was naast R.K. onderwijs ook Openbaar onderwijs en vele fabrieken en bedrijven werden patroon van verenigingsleven, doorgaans onder de hoede en/of het patroon van een heilige, maar er kwam toen ook socialistisch verenigingsleven. In de dorpen van Brabant en Limburg echter bleef de R.K. Kerk animator van het onderwijs, sociale leven (dopen, communie, vormsel, trouwen en begraven) en verenigingsleven. Dat zou zo blijven tot ca. 1960 toen zich in de Nederlandse maatschappij fundamentele veranderingen voordeden.

Molenschot is een klassiek voorbeeld van een dorp waarin de kerk vanaf de middeleeuwen een dominante rol speelde in alle aspecten van het sociale-economische en agrarische leven.

De bewoners van Molenschot waren voor de H. Mis sinds mensenheugenis aangewezen op de kerk van Gilze. Na het verkrijgen van de godsdienstvrijheid in 1798 en nog voor het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 benoemde bisschop Mgr. v. Hooydonk (7 oktober 1841) twee kapelmeesters, Jacobus Oomen en Norbertus Gillis, die de zorg kregen over de kapel. De St. Annakapel moest nodig gerestaureerd worden. Dit gebeurde in 1842 voor f 1.550,00. De kapel werd opnieuw ingewijd in 1844 door pastoor Jansen uit Gilze. De parochianen streefden ernaar van de kapel een echte kerk te maken d.w.z. met een altaar, preekstoel, kruiswegstatie, etc.

Ze doen er alles aan om van Molenschot een echte parochie te maken. Zij gooien het daarbij naar de bisschop op de grote loopafstand naar Gilze en op het feit dat de weg daarheen een deel van het jaar onbegaanbaar was. Hun verzoek werd niet ingewilligd waarna in 1850 tenminste "een twintigtal" bewoners in verzet kwamen tegen de kerkelijke overheid. Molenschot telde toen exact 193 inwoners. In 1852 werd de zaak bijgelegd maar niet opgelost. De bewoners wendden zich daarna tot de koning die bij besluit van 25 mei 1855 Molenschot als zelfstandig rectoraat aanwees. De eerste rector, Jacobus Willem Mastboom, werd 27 juni 1855 benoemd en bleef tot 1857. Hij kreeg een jaarwedde van f 300,00. Hij plaatste een nieuw altaar in de kapel met een oud tabernakel uit Alphen. Na hem kwamen nog twee rectoren J.W. Hembroek tot 1869 en J. Doggen tot 1879. Doggen richtte meteen na zijn aanstelling in juni 1869 een afdeling van de H. Familie en stimuleerde het onderwijs en verenigingsleven van het dorp als geen ander.

Uiteindelijk leidde dit alles ertoe dat Molenschot op 4 maart 1879 een zelfstandige parochie werd en zijn eerste pastoor kreeg, te weten Henricus van den Eijnden. Het dorp krijgt meteen meer allure 4 januari 1879 wordt de pastorie aanbesteed voor F. 4800,-. Het huis had toen een bouwlaag.

Pastoor van den Eijnden kreeg meteen toestemming van het bisdom een Broederschap van de H. Anna op te richten. Uit de opbrengsten van de St. Anna-verering zou de nieuw te bouwen parochiekerk betaald moeten worden. Een en ander leidde ertoe dat Molenschot zich vanaf 1880 profileerde als bedevaartplaats. En met succes. Paus Leo XIII gaf als blijk van waardering voor alle werk van de broederschap op 1 mei 1880 een volle aflaat voor alle leden. In 1884 telde de broederschap 4033 leden. Er was op dat moment al geld genoeg om met de bouw van de kerk te beginnen. Op 1 oktober 1885 geeft het bisdom goedkeuring aan de bouw van de kerk die ontworpen is door de architect J.J. van Langelaar uit Princenhage (Breda) en wordt gebouwd voor f 14.193,00 door de aannemer L. Botermans uit Gilze. Op 26 juli 1887 wordt de kerk plechtig ingewijd. Het dorpsbeeld van Molenschot is vanaf die tijd definitief gewijzigd. Vanaf het begin is de kerk centrum van vele religieuze en sociale activiteiten in het dorp. Dit zou zo blijven tot op de dag van vandaag.

Pastors van Molenschot

- pastoor van den Eijnden 1879-1884
- pastoor van Hal 1884-1904
- pastoor van Oers 1904-1935
- pastoor Verrijt 1935-1952
- pastoor van de Riet 1952-1963
- pastoor van Goethum 1963-1968
- pastoor Voeten 1968-1974
- pastoor W.C. Dictus 1974-

2.6.1 Molenschot en de St. Anna-verering

Door de tijd heen ontwikkelde zich in de nederzetting een religieus leven. Voor de St. Annakapel (huidige gebouw uit ca. 1500) zal zeker reeds een kapel hebben gestaan. De vermelding van een St. Annakapel in 1297 waarnaar Cerutti verwijst kan, zeker na bestudering van de mogelijkheid dat ze eventueel in Gilze stond, haast niet anders slaan dan op de locatie Molenschot. De St. Annaverering is al zeer oud. Zij is ontstaan in het oosten na het tot leven wekken van diverse legendes over Anna. Het levensverhaal van St. Anna is te vinden in het z.g. Jacobus-evangelie, dat werd geschreven naar het verhaal van Hanna, de moeder van Samuel uit het Oude Testament.

3 Criteriumlijst

(Geschikt voor plaatsing op de gemeentelijke- of rijksmonumentenlijst)

3.1 Architectonische criteria

1. Het object is een goed voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwtrant en valt op door:
 - a. Specifieke stijlkenmerken;
 - b. totale uitvoering in stijl;
 - c. plaatselijke variant van een stijl.
2. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het;
 - a. Exterieur;
 - b. interieur.
3. Het object valt op door bijzondere of zeldzame detaillering in:
 - a. exterieur;
 - b. interieur.
4. Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering.
5. Het object vertegenwoordigt een unieke bouwtechniek wat betreft:
 - a. materiaal gebruik;
 - b. kleurgebruik.
6. Het object is een goed voorbeeld van het werk van een architect, stedenbouwkundige of kunstenaar en neemt een belangrijke plaats in binnen de architectuurgeschiedenis.
7. Het object neemt binnen het oeuvre van een architect een belangrijke plaats in.

3.2 Planologische of stedenbouwkundige criteria

1. Het object is onderdeel van een nog bestaande, als eenheid geplande structuur, wijk of buurt.
2. Het object vormt onderdeel van een historische stedenbouwkundige structuur of is een eigentijdse invulling binnen deze structuur.
3. Het object is van belang vanwege zijn ligging in een structuur.

3.3 Sociale- en cultuur-historische criteria

1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de ruimste zin van het woord.
2. Het object is van betekenis voor de geschiedenis van de industrie.
3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale-, agrarische-, militaire- of economische geschiedenis.

4 Historische panden en objecten

Schoolstraat 1

Typering

Voormalige boerderij met stal van langgevel type, heden woonhuis.

Kadasternummer

Sectie H 995

Bouwgeschiedenis

1905/1906. Het huis wordt tezamen met een stal in opdracht van de heer M. Buijs uit Molenschot gebouwd naar ontwerp van J. Kerkhofs uit Ginneken (heden Breda). Het pand wordt gezet door de aannemer Alph. Carton uit Dorst. (G.A. Gilze-Rijen, dos.1905-06/42)

1912. Op de verdieping wordt aan de achterzijde een (extra) slaapkamertje ingericht. (1912/--- tekening ontbreekt)

1924. In opdracht van de heer C. Jacobs wordt de oude schuur afgebroken en een nieuwe gebouwd, heden Broekstraat ongenummerd. De ontwerper van de schuur is onbekend, maar de bebouwtekening geeft aanwijzingen (handschrift) dat ook de schuur gebouwd werd naar een ontwerp van aannemer/timmerman J. Kerkhofs uit Breda. (G.A. Gilze-Rijen, dos.1924/44)

1949. In opdracht van C.J. Jacobs wordt de zolderverdieping van het woongedeelte verbouwd tot drie slaapkamers. Het woonhuis krijgt twee dakkapellen aan de frontzijde. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de aannemer Fa. Meeuwissen & Zn. uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos.1949/54)

1950. Aan de achterzijde wordt de buitenmuur van de bijkeuken vernieuwd. De wens om een grote uitbouw te mogen plegen naar het ontwerp van de architect A. Waskowski uit Breda wordt door het Bureau Wederopbouw te Breda niet gehonoreerd. (G.A. Gilze-Rijen dos. 111/a)

1975. Het object wordt aangesloten op de riolering, de oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 9675 en 10373)

1993. In het kader van de bestrijding van geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen worden nagenoeg alle kozijnen vervangen. Ook de dakkapellen krijgen nieuwe vensters.

1995. In opdracht van A. Rasenberg wordt het stalgedeelte verbouwd tot hobbyruimte. Daartoe worden de staldeuren in de frontgevel en achtergevel verwijderd en vervangen door glas.

In de zuidgevel worden de houten deur op de begane grond en de zolderluiken op de verdieping eveneens dichtgezet met glas. De houten zolderluiken blijven daar aanwezig. In het interieur blijft een groot gedeelte van het oorspronkelijke gebint bewaard. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1995/147)

1999. De twee oude vensterpartijen van het stalgedeelte in de frontgevel worden vervangen door nieuwe, iets grotere, vensters. Tevens worden de vensters iets verplaatst ten opzichte van de oude. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1999/015).

Karakterisering

Het object staat geheel vrij en staat met de lange zijde langs de straat.
Het object telt één bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met donkergrijze oud Hollandse pannen.
Gevels: de gevels zijn opgetrokken van machinale rode baksteen.
Toepassing: lichtrode baksteen in strekken deur- en vensterpoorten front- en zijgevels.
Metselwerk: Kruisverband, in fries frontgevel siermetselwerk.
Plattegrond: rechthoekig.
Stijl: ----

Beschrijving exterieur

Frontgevels: a-symmetrisch.
Het woongedeelte telt drie vensterassen met een deurpartij in het midden. De vensters waren voorheen van het T-type met bovenlicht, heden zespaneels kozijnen en bovenlichten met vaste vierpaneels onderramen. Er zijn hardstenen vensterbanken en houten geklampte deur met slanke kralen. De deurpartij is voorzien van bovenlicht.
De gevel van het stalgedeelte wordt gedomineerd door een grote poort met korfboog. De huidige poort heeft een vensterpartij welke is voorzien van een kozijn met glas (geen roedeversdeling). De oorspronkelijke houten deuren zijn verdwenen. Rechts van de voormalige poort zijn twee staande vierpaneels vensters gelegen, welke zijn vernieuwd.
De deur en vensterpoorten zijn afgesloten met lateien van lichtrode baksteen. Het pand kent hardstenen vensterbanken.
De gevel staat op gecementeerde plint en is afgesloten met dubbele tandlijst van siermetselwerk van rode baksteen.
De zijgevels zijn a-symmetrisch. Aan de noordzijde zijn vensterpartijen vernieuwd. De vensterpoorten zijn eveneens behandeld als in de frontgevel met strekken van lichtrode baksteen. De zuidgevel toont op diverse plaatsen gerestaureerd/hersteld metselwerk.
Op de begane grond is een voormalige deurpartij naar de stal dicht gezet met glas. De houten deur is verdwenen. Op de verdieping in de topgevel zijn hooizolderluiken nog aanwezig.

De opening is dichtgezet met glas. De opening wordt geflankeerd door twee halfronde vensters met roedeversdeling (motief opgaande zon) welke omlijst zijn door helderrode baksteen.

De gevel staat op een hardstenen plint. De gevel is afgesloten met een fries van siermetselwerk van rode baksteen.
Achtergevel: deze is a-symmetrisch.
De flanken van de topgevels zijn voorzien van muurankers, zeven aan iedere zijde.
Op de dakpartij van het woongedeelte zijn twee dakkapellen met zadeldakjes gesitueerd. De vensters hiervan zijn vernieuwd. Voorheen was het voorzien van openslaande ramen. Momenteel bestaat het uit een groot vierruits kozijn.

Interieur

Niet van toepassing.

Opmerking

De tuin voor het huis is voorzien van een beukenhaag en een fraai smeedijzeren hekwerk. De stand/hangpalen zijn voorzien van een eikelmotief en de bovenzijde van het hekwerk is voorzien van decoratief spiraalmotief.

Schuur Broekstraat ongenummerd (behorend bij Schoolstraat 1)

Typering

Landbouwschuur.

Kadasternummer

Sectie H 995

Bouwgeschiedenis

1924. Het object wordt gebouwd naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman J. Kerkhofs uit Breda. De aannemer Alph. Carton uit Dorst mag na de boerderij ook de schuur zetten. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1924/44).

1994. De heer A. Rasenberg doet een verzoek aan de Gemeente Gilze-Rijen de schuur te mogen slopen. 13-12-1994 wordt de sloopvergunning ingetrokken. (G.A. Gilze-Rijen, dos. SV 13-12-1994 en SV 1997).

1999. De schuur wordt herbestemd tot werkruimte/opslagplaats. In opdracht van C. Mol wordt de gevelindeling van de schuur gewijzigd. De grote oorspronkelijke deuren worden vastgezet en er worden kleine deuropeningen in de grote deuren gemaakt. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1999/015).

Karakterisering

Het object staat geheel vrij en staat met de korte zijde aan de Broekstraat. Het object telt een bouwlaag en is afgedekt met een wolfdak belegd met donkergrijze muldenpannen.

Gevels: van hout en zwart geteerd.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur

Het object is voorzien van houten gevels. De westzijde is vernieuwd met steen, hout in pseudo vakwerk en gecementeerde delen. De houten baanderdeuren zijn aan de straatzijde vastgezet. In de grote deuren zijn kleine toegangsdeuren gemaakt. Er zijn zes paneels vensters aanwezig.

Beschrijving interieur

Het oorspronkelijk houten gebint is gaaf bewaard.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een monumentale boerderij met schuur in het dorp Molenschot van rond 1900 en valt op door de totale uitvoering in stijl. (A.1.a.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur (boerderij) en interieur (schuur). (A.2.a en b.)

Het object valt op door bijzondere detaillering te weten lichtrode baksteen voor de afwerking van deur- en vensterpoorten. (A.3.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van de vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect J. Kerkhofs uit Breda. (A.6)

Het object neemt binnen het oeuvre van de architect een belangrijke plaats in. (A.7.)

Het ensemble van boerderij en schuur vormt een belangrijk onderdeel van de historische kern van Molenschot. Tezamen met de schuur van Veenstraat 3 draagt het object wezenlijk bij aan het agrarische karakter dat de kern van Molenschot bezit. Het ensemble is dan ook tevens van belang vanwege zijn ligging in de kern van Molenschot. Het ensemble is een wezenlijk onderdeel van het dorpsgezicht van Molenschot. (B.2 en B.3.)

Het object is van grote sociaal-culturele waarde en vertegenwoordigt een aspect van de agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Schoolstraat 2, 2a en 2b

Typering

Voormalige boerderij langgevel type, heden woonhuis.

Kadasternummer

Sectie H 841

Bouwgeschiedenis

Op de locatie van de huidige boerderij stond een oudere boerderij (bouwdatum onbekend) waarbij in 1923 een stal en in 1927 een graanschuur wordt gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1923/43 en 1927/302).

1935. De oude boerderij wordt gesloopt. Het nieuwe object, een boerderij bestaande uit een woonhuis met stal, wordt in opdracht van de heer P. Boemaars uit Molenschot gebouwd naar een ontwerp van de architect M.C. van der Made uit Breda voor F. 7.500,-. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1935/15).

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering en de oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 10373).

1993. In het kader van de wering van de geluidsoverlast van vliegbasis Gilze-Rijen worden vrijwel alle vensters vernieuwd en voorzien van nieuwe kozijnen.

2002/03. De boerderij en met name het stalgedeelte wordt verbouwd. Het object wordt in drie woningen opgesplitst. Kozijnen zijn gewijzigd, oude stalramen en (stal-)deuren zijn vervangen. In de zuidgevel is het stalraam dichtgemetseld. Op Openbare Werken is (nog) geen dossier aanwezig van deze verbouwing/verandering.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij en staat met de lange zijde langs de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met donkergrijze kruispannen. Gevels: opgetrokken van rode baksteen, toepassing donkerrode baksteen in plint gevels.

Metselwerk: Tussen deur- en vensterpartijen onregelmatig metselwerk, erboven kettingverband.

Plattegrond: rechthoekig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur

De frontgevel is a-symmetrisch.

Het woongedeelte telt vijf vensterassen. De middelste as is de ingangspartij tot het woonhuis. De deurpartij is voorzien van een bovenlicht en hardstenen dorpel. De oorspronkelijke houten deur in Art-Décostijl met glas-in-lood en de hoge staande vensters zijn nog aanwezig. Voorheen waren er T-type schuiframen met bovenlichten aanwezig. Tegenwoordig zijn er vensters met kunststof kozijnen met bovenlichten en vaste onderramen. De bovenlichten zijn voorzien van oorspronkelijk glas-in-lood in Art-Décostijl. Het glas-in-lood is van de Fa. van Haalderen uit 's Hertogenbosch. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met gecementeerde latei. Vensterbanken zijn van geglazuurde bruine gestoken tegels.

Beschrijving exterieur - vervolg

De gevel staat op een plint van donkerrode baksteen. De gevel is afgesloten met halfsteen uitgemetselde gladde fries van idem baksteen als de rest van de gevel. De gevel van het stalgedeelte is achtereenvolgens voorzien van een grote poort, een venster, een grote poort, een venster, een deur en venster. Alle deur- en vensterpoorten zijn segmentvormig en zijn voorzien van strekken. De stalramen zijn vernieuwd, de deurpoorten zijn gevuld met kozijnen en de oorspronkelijke houten deuren zijn verdwenen.

De overige gevels zijn hetzelfde verwerkt als de frontgevel. De vensterpartijen aan de noordgevel (zijgevel woonhuis) zijn oorspronkelijk aanwezig met gecementeerde lateien en glas-in-lood op de begane grond. De kozijnen van de zij- en achtergevel zijn vernieuwd. In gevel aan de zuidzijde (zijgevel stal) zijn op de eerste verdieping houten luiken van de hooizolder nog aanwezig, in de topgevel is een venstertje in de vorm van een staande ruit.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Schuur

Achter de boerderij (en garage uit 1994) ligt een houten graanschuur uit 1927. De schuur is voorzien van een onregelmatig gewolfd dak belegd met donkergrijze Muldenpannen. Het gebint van de schuur is nog geheel in takt.

Opmerkingen

1. De voortuin voor boerderij langs aan de straatzijde is voorzien van een fraai smeedijzeren hekwerk.
2. Het open gebied naast de boerderij is zeer waardevol voor de omgeving. Het levert duidelijk een positieve bijdrage aan de hoge beeldkwaliteit van de omgeving van het object.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een monumentale boerderij met schuur in het dorp Molenschot van rond 1935 en valt op door de totale uitvoering in stijl. (A.1.a.) Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur (boerderij en schuur en interieur (schuur). (A.2.a. en b.) Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.) Het object is een goed voorbeeld van het werk van de Bredase architect M.C. van der Made. (A.6.) Het object neemt binnen het oeuvre van de architect een belangrijke plaats in. (A.7.) Boerderij en schuur vormen tezamen een waardevol ensemble en zijn als zodanig een belangrijk onderdeel van de historische kern van het dorp Molenschot. (B.2.) Het ensemble is gelegen direct achter de St. Annakerk en domineert, komend vanuit het zuiden (schoolstraat), door zijn ligging en omvang het dorpsgezicht van Molenschot. (B.3.) Het ensemble vertegenwoordigt een waardevol aspect van de agrarische geschiedenis van het dorp Molenschot. (C.3.)

Schoolstraat 13

Typering

Woonhuis (rentenierswoning).

Kadasternummer

Sectie H 1450 (voorheen Sectie H 388)

Bouwgeschiedenis

1927. Het huis wordt gebouwd in opdracht van de heer Hubertus Gillis uit Molenschot naar een ontwerp van de architect H. Hoppenbrouwers uit Rijen. De aannemer was Corn. Schaffelaers uit Rijen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1972/294).

1991. De heer W.H.M. Laming wil het huis ingrijpend verbouwen. Zijn plan wordt door de welstandscommissie afgewezen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1991/200)

1992. De achterzijde van het huis wordt in opdracht van de nieuwe eigenaar de heer J. Bakx gesloopt waarna het huis voor F.53.325,- wordt uitgebreid met een nieuw gedeelte. Het nieuwbouwgedeelte is ontworpen door de architect P.J. van Noort uit Oosterhout. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1992/128)

1993. In het kader van de wering van geluidsoverlast van de vliegbasis Gilze-Rijen worden de meeste vensters vernieuwd en voorzien van nieuwe kozijnen.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij en staat met de korte zijde aan de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een Mansarde dak belegd met Tuiles-du-nordpannen.

Gevels: Opgetrokken van rode baksteen. In de frontgevel toepassing van gele, helderrode en groene baksteen in speklagen en decoratief metselwerk. Plattegrond: oude woonhuis gedeelte rechthoekig, na verbouwing 1992 onregelmatige plattegrond.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De frontgevel heeft twee bouwlagen. De gevel is a-symmetrisch over drie vensterassen, met in de bovengevel twee vensterassen. De noordelijke vensteras is de ingangspartij tot het woonhuis. De oorspronkelijk deur en de ondiepe ingangspartij zijn nog aanwezig. De deurpartij is voorzien van een hardstenen dorpel en een bovenlicht.

Op de begane grond zijn hoge staande vensters aanwezig. Oorspronkelijk waren het T-type schuiframen met bovenlichten, tegenwoordig zijn het vensters met kunststof kozijnen met bovenlichten en een groot vast raamdeel in de onderzijde. Op de verdieping zijn twee staande ramen (tweepaneels onderzijde openslaand) met bovenlichten.

Alle bovenlichten van de deur- en vensterpartijen zijn voorzien van geel getrokken glas. De vensterbanken zijn van gegoten betoncement. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met lateien van betoncement.

De gevel staat op een plint van betoncement.

Beschrijving exterieur - vervolg

De gevel is afgesloten door een afgeplatte topgevel. De topgevel is gevat tussen en voorzien van schouders met overhoeks geplaatste pylonen. De pylonen zijn aan de basis van de topgevel decoratief afgesloten met helderrode baksteen en afgesloten met gecementeerde piramides. De pylonen op de schoudertjes gevel zijn recht afgeplat (gecementeerde piramides ontbreken) en voorzien van siermetselwerk van groene geglazuurde steen.

Tussen de bovenste pylonen is de gevelbeëindiging in de vorm van een gesloten gemetselde balustrade afgedekt met sierlijst van betoncement.

In de gevel is ter hoogte van de bovenlateien deurpartij en vensters en boven de lateien toepassing, gele en rode baksteen aanwezig in decoratieve speklagen.

Zij- en achtergevels: niet van toepassing.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl en valt op door totale uitvoering in stijl. (A.1.b.)

Opm. In dit geval is de toegepaste bouwtrant wel heel bijzonder. De overgangsstijl, met stijl invloeden van de eclectische stijlen, art-nouveau en andere stromingen, bloeide vooral van ca. 1900 tot ca. 1920. 1927 is wel heel laat, maar in een dorp als Molenschot begrijpelijk. Het dorp telt een tiental van dit soort panden, de bouwtrant was erg geliefd onder de bewoners.

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van de architect H. Hoppenbrouwers uit Rijen. (A.6)

Het object neemt binnen het oeuvre van de architect H. Hoppenbrouwers een belangrijke plaats in. Met het ontwerp sloot de architect zijn z.g. "vroegere periode" af. (A.7)

Het object is van sociaal-cultureel en kunsthistorisch belang vanwege zijn ligging aan de Schoolstraat in Molenschot. Aan de Schoolstraat liggen ca. tien van dit soort renteniers/hovenierswoningen alle uitgevoerd in een soort variant van de z.g. Overgangsstijl. De straat was een geliefde plek om uit te rusten na een werkzaam leven op het land met de mogelijkheid nog wat te tuinieren. (B.3)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociaal-culturele geschiedenis van het dorp Molenschot, alsmede van de agrarische geschiedenis ervan. (C.3)

Schoolstraat 14 'Haaghof'

Typering

Woonhuis (rentenierswoning gegoede middenstand)

Kadasternummer

Sectie H 1880

Bouwgeschiedenis

1916. Het object wordt gebouwd als rentenierswoning in opdracht van M. Gillis & Zn. uit Molenschot naar het ontwerp van de architect A.L. Botermans uit Gilze. De aannemer is de Fa. Alph. Carton uit Dorst. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1915-18/45)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 8273)

1978. In opdracht van de eigenaar Mr. C.W.E. Abbenhuis uit Rotterdam wordt de woning verbouwd en vergroot. Daartoe wordt de stal achter het huis gesloopt en wordt het huis aan de achterzijde uitgebreid met een nieuw gedeelte (garage, keuken en hobbykamer met dakopbouw). De ingang tot het pand wordt verplaatst naar de noordzijde in het nieuwbouwgedeelte. De oorspronkelijke deurpartij in de frontgevel laat men zitten en wordt met een kozijn gevuld. De dakkapel erboven wordt verwijderd. De verbouwing wordt uitgevoerd naar het ontwerp van de architect Frans Oomen uit Breda.

1993. In het kader van de wering van geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen worden de meeste vensters gewijzigd en voorzien van nieuwe kozijnen.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij en ligt met de lange zijde langs de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardekap belegd met donkergrijze kruispannen.

De gevels zijn opgetrokken uit rode baksteen. De baksteen van de frontgevel is roder dan die van de zij- en achtergevel. De In de fries en speklagen is stuc toegepast, in gevelplint hardsteen.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Oorspronkelijke huis 1916 rechthoekige plattegrond, na verbouwing 1978 aan achterzijde onregelmatige plattegrond.

Stijl: Eclectisch.

Beschrijving exterieur

De frontgevel is symmetrisch over vijf vensterassen. In de middelste vensteras is de oorspronkelijke ingangspartij tot object, heden niet meer in gebruik. De oorspronkelijke deurpartij is vervangen door een raamkozijn met bovenlicht. Hoge staande vensters zijn aanwezig. De oorspronkelijk T-type schuiframen zijn vervangen door T-type kunststoframen zonder bewegende delen. Nagenoeg alle kozijnen zijn vernieuwd. Kozijnen aan de bovenzijde zijn recht afgesloten.

Hardstenen vensterbanken zijn aanwezig. Deur- en vensterpoorten aan de bovenzijde zijn afgesloten met een segmentboog. De boogvelden zijn voorzien van sierstucwerk in de vorm van een staande ruit. De bogen gemetseld in strekverband zijn voorzien van hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc.

De gevel staat op een hardstenen plint en is afgesloten met gladde fries van stuc. Voor de gevel langs is over de gehele breedte van het pand een terrazzo stoep.

De lijstgoot is zonder klossen.

De zijgevels zijn hetzelfde behandeld als de frontgevel. Zo ook de vensterpartijen (eveneens vernieuwd) op de begane grond.

Beschrijving exterieur - vervolg

Op de eerste verdieping zijn aan iedere zijde van het woonhuis zes-ruits vensters. In de zijgevels is geen stucwerk in boogvelden aanwezig.

Op de uiteinden van de nokpartij zijn hoog opgemetselde schoorstenen met siermetselwerk in de vorm van een halfsteens uitgemetselde rand halverwege en halfsteens uitgemetselde afdeklaag. De afdeklaag is gecementeerd.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de eclectische stijl en valt op door totale uitvoering in stijl. (A.1.b.)

Opm. Ook in dit geval is de datum voor de toegepaste vrij laat. Het zegt iets over de voorkeur van de bewoners van het dorp Molenschot.

Het object is, op de vernieuwde vensterpartijen na, gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect

A.L. Botermans uit Gilze. (A.6.)

Het object neemt een belangrijke plaats in het oeuvre van de architect en laat zien op welke wijze hij omging met de eclectische stijl met als architect J.M. Marijnen uit Breda als voorbeeld (renteniershuizen in Ginneken, Ulvenhout en Princenhage)

A.7)

Het object is een geheel eigentijdse invulling aan de Schoolstraat. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Schoolstraat 47 (voorheen Schoolstraat 10)

Typering

Woonhuis met schuur.

Kadasternummer

Sectie H 1260 (voorheen Sectie H 1146,
daarvoor Sectie H 378)

Bouwgeschiedenis

1925. Het object wordt gebouwd in opdracht van de heer P. Buys naar het ontwerp van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. In het bouwdoossier wordt speciaal melding gemaakt van het feit dat men pas mag bouwen wanneer voorzien is in een gang met portaaltje, zodat men niet meteen via de voordeur in de huiskamer stapt. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1925/118)

1938. Een plan wordt ingediend door A.C. Meeuwissen om het object aan de zuidzijde uit te breiden met een nieuw gedeelte over twee vensterassen in dezelfde bouwtrant als het bestaande huis. De uitbreiding gaat niet door. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1938/46)

1953. Achter het object wordt een grote schuur met stal gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1953/16)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 9373)

1974. Het woonhuis wordt in opdracht van J. van Boxel uit Galder opgeknapt en vergroot. Tussen het oude woonhuis en de grote schuur komt nieuwbouw. Hierin komen een nieuwe toilet en badkamer. Tevens wordt de keuken vernieuwd. De verbouwing geschiedt naar het ontwerpplan van architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, doss. 1974/77 en 1974/194)

1993. In het kader van de wering van geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen worden de meeste vensters vervangen en voorzien van nieuwe kozijnen.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij en met de lange kant langs de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met rode muldenpannen.

Gevels: Opgetrokken van rode baksteen.

Toepassing in frontgevel van gele baksteen.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: De oorspronkelijke woning is rechthoekig. Na uitbreiding van het object in 1974 is de plattegrond L-vormig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De frontgevel is symmetrisch over drie vensterassen. In de middelste vensteras is de ingangspartij. Er is een vernieuwde paneeldeur. Het bovenlicht is gevuld met glas-in-lood. Er zijn hoge staande vensters aanwezig. Het oorspronkelijk T-type schuiframen met bovenlichten is vervangen door vensters met bovenlichten en een groot vast paneel in de onderzijde. De vensterbanken zijn van gegoten betoncement. De vensterpoorten zijn afgesloten met decoratieve lateien van betoncement. De gevel staat op een plint van gegoten betoncement en is afgesloten met decoratieve fries met siermetselwerk van gele en rode baksteen (kruismotief van gele baksteen). De basis fries is halfsteens uitgemetseld. Ter hoogte van de beneden- en bovendorpel van de vensters is een decoratieve speklaag van rode en gele baksteen.

Er is een lijstgoot aanwezig.

Beschrijving exterieur - vervolg

De overige gevels zijn strak uitgevoerd zonder siermetselwerk, als ook de vensterpartijen op de begane grond. In de toppen van de zijgevels zijn aan beide zijden twee vierkante vensters. De flanken van de topgevels zijn voorzien van muurankers.

Er is een lijstgoot aanwezig.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

De overige objecten zijn niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het woonhuis is een goed voorbeeld van de Molenschotse variant van de Overgangsstijl en valt op door totale uitvoering in stijl.

(A.1.b. en c.)

Opm. 1925 is laat in tijd. Zie: motivering Schoolstraat 13.

Het object is, op de vernieuwde vensters na, gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman A.C.

Meeuwissen uit Bavel. (A.6)

Opm. De aannemer/timmerman A.C.

Meeuwissen en diens zoon na hem, hebben in Molenschot een compleet oeuvre achtergelaten.

Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing langs de Schoolstraat en is van belang vanwege haar ligging daarin. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Schoolstraat 51

Typering

Woonhuis.

Kadasternummer

Sectie H 1261 (voorheen Sectie H 1147,
daarvoor Sectie H 378)

Bouwgeschiedenis

1926. Het object wordt gebouwd in opdracht van de heer C. van de Velden naar het ontwerp van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1926/227)

1939. In opdracht van J.J. Boemaars wordt achter het huis een grote stal/schuur gebouwd. G.A. Gilze-Rijen, dos. 1939/133)

1945. Door geleden oorlogsschade worden stal en schuur achter het huis herbouwd naar het ontwerpplan van de architect H.C. van der Made uit Breda. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1945/13)

1968. In opdracht van J.J. Boemaars wordt het woonhuis verbouwd. In de zuidgevel wordt een klein venster vervangen door een groot t.b.v. licht in de nieuw ontstane huiskamer.

In het huis wordt de trap verplaatst naar het voorgangetje en de keuken vergroot met de ruimte die daardoor vrijkomt. De woonkamer (achter gelegen) en zitkamer (aan de straatzijde) worden samengetrokken tot één nieuwe huiskamer gelegen over de gehele zuidzijde van het object. In het onderste dakschild worden twee nieuwe dakkapellen aangebracht. De verbouwing wordt uitgevoerd naar het ontwerpplan van de architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1968/21)

1993. In het kader van de wering van geluidsoverlast van de vliegbasis Gilze-Rijen worden de vensters voorzien van nieuwe ramen.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange zijde langs de straatkant.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardedak belegd met donkergrijze kruispannen op het bovengedeelte en asbest singles op voorschild.

Gevels: Opgetrokken van rode machinale baksteen. De baksteen van de frontgevel is roder en van betere kwaliteit dan de rood-bruine baksteen van de achter- en zijgevels. Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De frontgevel is symmetrisch over drie vensterassen.

De gevel is gevat tussen, eensteens uitgemetselde lisenen. De lisenen zijn gedeeltelijk verwerkt als hoekpilasters door verbreding van de lisenen ter hoogte van de bovenlichten van de vensters.

De middelste vensteras met ingangspartij is opgevat als middenrisaliet door het eensteens uitmetselen van dit geveldeel. De ingangspartij met bovenlicht heeft een ondiepe portiek. De oorspronkelijke deur is vervangen en het bovenlicht is gevuld met glas-in-lood. Het ondiepe portiek is aan beide zijde voorzien van een decoratieve afgeschuinde overgang frontgevel-dagzijde. De dagzijde van de ondiepe portiek is uitgevoerd als schoonmetselwerk van rode baksteen. Er is een hardstenen aantrede aanwezig.

Beschrijving exterieur - vervolg

Er zijn hoge staande vensters aanwezig. De oorspronkelijke schuiframen met bovenlichten, gevuld met glas-in-lood zijn vervangen door vensters met bovenlichten en een groot vast benedenpaneel met glas. De bovenlichten zijn gevuld met glas-in-lood. De vensterbanken zijn van gegoten betoncement. De vensterpoorten aan de bovenzijde zijn afgesloten met lateien van betoncement.

De gevel staat op een plint van gegoten betoncement. De gevel is afgesloten met decoratieve fries van siermetselwerk van rode baksteen (twee lagen trapsgewijs uitgemetseld).

In de onderste dakschild zijn twee vierkante (zeer detonerende) dakkapellen aanwezig. Er is een lijstgoot aanwezig.

Op de uiteinden van de nok van de dakpartij zijn hoog opgemetselde schoorstenen met halverwege halfsteens uitgemetselde rand en halfsteens uitgemetselde afdekrand. Zijgels en achtergevel: Op het grote nieuwe venster in zuidelijke zijgevel na, hebben deze dezelfde type vensters. Hier staat de gevel op de plint van lichtrode baksteen. Oude vensterpartijen zijn voorzien van gemetselde lateien in strekverband. Op de begane grond zijn deze segmentvormig, op de verdieping recht.

De zijgevels op verdiepinghoogte en langs de dakrand zijn voorzien van muurankers.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

De overige objecten zijn niet van belang.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Molenschotse variant van de Overgangsstijl en valt op door de totale uitvoering. (A.1.a. en c.)

Zie tevens motivering Schoolstraat 13.

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman A.C.

Meeuwissen uit Bavel. (A.6.)

Het object is onderdeel van de historische bebouwing langs de Schoolstraat en vormt als zodanig een eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Schoolstraat 52

Typering
Woonhuis

Kadasternummer
Sectie H 1201

Bouwgeschiedenis

1934. Het object wordt voor F. 2900,- in opdracht van M. Tielemans uit Bavel gebouwd naar het ontwerp van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1934/771)
1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 7273)

1993. In het kader van het tegengaan van geluidsoverlast voor de burgers van Molenschot van de vliegbasis Gilze-Rijen worden de ramen (gedeeltelijk) vervangen.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de korte zijde naar de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met rode Tuiles-du-nordpannen. Gevels: Machinale rode baksteen, plint van bruin-rode baksteen. Toepassing helderrode machinale baksteen en gele baksteen in siermetselwerk.

Metselverband: Halfsteens verband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

Het object staat met de korte zijde naar de straat gekeerd.

De frontgevel is a-symmetrisch over drie vensterassen. Aan de zuidzijde is de ingangspartij met bovenlicht in een ondiepe portiek. De oorspronkelijke houten deur is in Art-Décostijl. De ondiepe portiek is voorzien van terrazzo vloer.

Er zijn hoge staande vensters aanwezig. D oorspronkelijk T-type schuiframen met bovenlichten zijn vervangen door vensters met bovenlichten en een groot vast

onderpaneel van glas. De bovenlichten zijn voorzien van glas-in-lood van Fa. v.Haalderen uit 's Hertogenbosch. De gestoken vensterbanken zijn van gegoten betoncement. De vensterpoorten zijn afgesloten met lateien in granito. De gevel staat op een plint van bruinrode baksteen. Als scheiding met de rode baksteen van de rest van de gevel is naast en tussen de vensters een rollaag van helderrode baksteen aangebracht. Ter hoogte boven de dorpels van de vensters en boven de lateien speklagen is siermetselwerk van rode en gele baksteen. In de topgevel van het kozijn zijn drie gekoppelde ramen. Er is een gestoken vensterbank van gegoten betoncement en latei in granito. Ter hoogte van de vensterbank en latei zijn boven de latei speklagen en siermetselwerk van gele en rode baksteen.

Overige gevels: zoals bij de vensterpartijen. Voor de rest is er eenvoudig en schoonmetselwerk.

De topgevel is gevat in een houten daklijst. Langs de zijgevels zijn gootpartijen van hout.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Molenschotse variant van de Overgangsstijl en valt op door totale uitvoering in stijl. (A.1. b en c.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (2.a.)

Motivering tot plaatsing - vervolg

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman A.C.

Meeuwissen uit Bavel. (A.6)

Het object is een van de mooiste voorbeelden van A.C. Meeuwissen van zijn wijze van verwerking van de Overgangsstijl
Het object neemt daarom een belangrijke plaats in zijn oeuvre. (A.7.)

Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van de Schoolstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling. B.2.)

(Zie tevens motivering Schoolstraat 13)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Kapelstraat 1, St. Annakerk (RK-Kerk rijksmonument)

Typering

Kerkgebouw

Kadasternummer

Sectie H 1031

Bouwgeschiedenis

1879. Van 1855 tot 1879 is Molenschot een rectoraat. In dat jaar wordt het rectoraat omgezet in een parochie die ressorteert onder Gilze. De bewoners van Molenschot houden hun erediensten tot die tijd in de St. Annakapel. Omdat de kapel spoedig te klein is, wordt ernaar gestreefd zo snel mogelijk een nieuwe kerk te bouwen. Met name pastoor H. van den Eijnden (1879-1884) werkt er aan tezamen met de parochianen het bouwwerk te realiseren.

1885. Op 1 oktober 1885 krijgt men de goedkeuring van het bisdom met de bouw van de kerk te beginnen. Pastoor H. van Hal (1884-1904) wordt benoemd tot bouwpastoor.

1886. Op 26 januari van dit jaar wordt de bouw van de kerk aanbesteed. Van de 16 inschrijvers, variërend van F. 21.994,- tot F. 14.193,-, werd de laagste gekozen, te weten aannemer L. Botermans uit Gilze.

1887. Het object wordt gebouwd naar een ontwerp van de architect J.J. van Langelaar uit Princenhage (heden Breda).

1929. In het object wordt in opdracht van het R.K. Kerkbestuur Molenschot een verwarmingsinstallatie aangelegd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1929/481)

1942. Op last van de Duitse bezetter moet de toren van de kerk 9 meter worden ingekort om de aanvliegroute naar het vliegveld veiliger te maken.

1944. De kerk wordt door oorlogshandelingen beschadigd. Met name de toren heeft veel schade opgelopen. Muurwerk moet worden hersteld, glas-inloodramen gerestaureerd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. doos St. Annakerk 1945/1946)

1953-1958. De kerk wordt in dezelfde bouwtrant van J.J. van Langelaar vergroot met zijschepen van drie traveeën.

De nieuwbouw vindt plaats naar het ontwerpplan van Architecten en Ingenieursbureau Sturm uit Roosendaal die zich baseren op tekeningen van J.J. van Langelaar.

Tevens wordt tijdens deze bouwcampagne het object aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1953/86)

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de toren naar de Kapelstraat (noorden) en de lange zijde langs de Schoolstraat (koor op zuiden georiënteerd).

Het middenschip is afgedekt met zadeldaken, de zijschepen met lessenaardaken belegd met donkergrijze leien in maasdekking.

Gevels: Opgetrokken van diverse typen machinale rode baksteen (van voor en na de uitbreiding + herstellingswerkzaamheden). Toepassing hardsteen en stuc in sierlijsten.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Tot pseudo-basiliek omgevormde kruiskerk.

Stijl: Neogotiek.

Beschrijving exterieur

Het front is a-symmetrisch. In het midden staat de vierkante toren, links de doopkapel met spitsboogvensters en schilddak, rechts de achzijdig traptoren met spits. De toren telt vier geledingen die allen zijn voorzien van steunberen in de vorm van lisenen. In de onderzijde van de toren is de ingangspartij tot het kerkgebouw. De frontboog van het spitsboogvormig portaal is voorzien van natuurstenen hoekblokken (aanzetstenen en decoratie) en sluitsteen.

De dagzijden zijn driemaal een steens verspringend en gaan over in portaalwangen van schoonmetselwerk. De eikenhouten deuren in de vorm van vleugeldeuren zijn rijkelijk voorzien van sierbeslag. De natuurstenen bovenlichten van de kerkdeuren zijn spitsboogvormig en voorzien van twee driepassen naast elkaar van gevuld met glas-in-loodrozetten.

Boven de ingangspartij is een sierlijst van rode baksteen in de vorm van een tand/druppellijst met daarboven in de gevel een grote spitsbooglijst waarin gevat een spitsboogvenster met links en rechts daarvan spitsboognissen met omlijsting van siermetselwerk. In het torendeel erboven zijn vier spitsboognissen, afgesloten door een lijst van siermetselwerk in de vorm van een tandlijst en een cordonlijst van natuursteen. Daarboven is het torendeel met de klokken. Aan alle zijden van de toren zijn twee spitsboogvormig verdiepte gevelvelden met twee gekoppelde spitsbogen met galmgaten en een decoratieve ronde wijzerplaat van het uurwerk. De torengewel is afgesloten met een tandlijst van siermetselwerk. Tegenwoordig is de toren afgedekt met een tentdak voorzien van smeedijzeren versiering in de vorm van florale motieven, een kruis en een weerhaan.

Het schip telt drie traveeën waartussen steunberen met afzaten staan.

De lessenaardaken van de zijschepen zijn bijna van dezelfde hoogte als de aanzet van het zadeldak van het middenschip. Tussen de steunberen van het middenschip zijn steeds drie verdiepte gevelvelden met elk twee gekoppelde spitsboogvensters.

De transeptarmen zijn recht afgesloten. De sluitmuur is voorzien van een breed en hoog spitsboogvenster. De spitsboogvensters van de zijkapellen zijn hoog geplaatst. De koorpartij is vijfzijdig afgesloten. De spitsboogvensters zijn hoog geplaatst. De vensterpoorten zijn voorzien van afgeschuinde dorpels waaronder over de gehele breedte van het koor een lijst van siermetselwerk aanwezig is. De gevels zijn afgesloten onder de gootpartij met sierlijst van metselwerk.

Op de kruising is een achtkantige opengewerkte dakruiter aanwezig, voorzien van ingesnoerde achzijdige spits, bekroond met siersmeedwerk. Op het uiteinde van de koorpartij is eveneens siersmeedwerk. Op de dakpartij van het schip zijn transept en koor dakkapellen met zadeldakjes, bekroond door pironnen. Dakkapellen voorzien van houten luiken. In de topgevel van het transept is een houten luik in de vorm van driepas aanwezig.

De sacristie is gelegen aan achterzijde van het kerkgebouw (zuid-westzijde). Deze is rechthoekig met zadeldak uitgevoerd. De gevels zijn decoratief verwerkt met siermetselwerk, rollagen en gekrulde muurankers. De paneel deur met bovenlicht is voorzien van tracerwerk van natuursteen. De slanke spitsboogvensters

Beschrijving exterieur - vervolg

zijn voorzien van glas-in-lood. De gevel ter hoogte van de schoorsteen is eensteens uitgemetseld en eindigt in een hoog opgemetselde achthoekige schoorsteen. Opm.: Het kerkplein is afgezet met een smeedijzeren hekwerk met een dubbele rij pijlpunten. Het hek aan de voorzijde van de straat is verstevigd met een standhek voorzien van smeedijzeren krullen en vierpassen.

Beschrijving interieur

Beschrijving van de kerkruimte vanaf de binnenkomst:

Via het ingangsportaal en de monumentale eikenhouten vleugeldeuren met rijk ijzerbeslag in florale motieven, betreedt men de voorhal. De voorhal is voorzien van een kruisribgewelf. De tochtdeuren zijn voorzien van rijk ijzerbeslag in vorm van florale motieven. Er zijn zware eikenhouten paneeldeuren aanwezig. In het boogveld boven de deuren is siermetselwerk aanwezig van rode baksteen in de vorm van vlechtwerk in een staande ruit.

Het interieur van de kerk is uitgevoerd in schoonmetselwerk van rode baksteen. Er is decoratief metselwerk van lichtrode baksteen aanwezig in en rond het koor. In het muurwerk zijn een koor blinde spitsbogen en colonetten met kapitelen in vorm loofwerk, aanwezig. In het schip en rond de ingangspartij zijn de muurvlakken witgepleisterd. De scheibogen naar de zijbeuken zijn uitgevoerd als spitsbogen van rode baksteen op vierkante pilaren. Links van de entree is een achthoekige doopkapel. Het doopvont uit 1908 is gemaakt door Atelier Cuypers-Stoltenberg te Roermond. Het is gemaakt van graniet en heeft een koperen deksel. Tegen de westwand van de doopkapel is een muurschildering aanwezig, met daarop de doop van Christus in de Jordaan. Rondom het doopvont zijn de wanden van de doopkapel voorzien van lambrisering naar een ontwerp van Jos. Kuylaers van groene, crèmekleurige en zwarte tegeltjes in geometrische patronen. Boven lambrisering is de tekst aanwezig: "GAAT EN ONDERWIJST ALLE VOLKEREN IN DE NAAM DES VADERS, DES

ZOONS EN DES HEILIGEN GEEST".

De doopkapel is tegenwoordig in gebruik als St. Annakapel. Daarom is hier een groot houten beeld aanwezig van St. Anna met kind die samen boek lezen van de Bredase beeldhouwer/ schilder A. Gladdinus (ca. 1925). Het afsluithek van de voormalige doopkapel uit 1908 is gemaakt naar tekening van Jac. Cuypers te Amsterdam door Bern. Kin koperslager te Rijen. De kruiswegstatie die op linnen is geschilderd, is vervaardigd door atelier Cuypers-Stoltenberg te Roermond (1895/96) voor F. 2000,-.

In kerkruimte is op diverse plaatsen veelkleurige lambrisering van geglaazuurde tegels uitgevoerd in groen, zwart en crème in geometrisch patronen naar het ontwerp van Jos Kuylaers. Achter in de kerk tegen de torenwand is tegellambrisering aanwezig in de vorm van een staande ruit, in westtransept lambrisering met rechtgezette tegels.

Er zijn wijwatervaten van hardsteen met driepas versiering aanwezig. De vloer van het schip is belegd met veelkleurige tegels uitgevoerd in neo-gotische stijl. In het middenpad bevinden zich in de tegelvloer twee grote staande ruiten. Op de eerste staat een afbeelding van St. Joris en de draak (als strijder van de Heer), op de tweede staan twee engelen met sleutels en pauselijke tiara ("Ik heb U de sleutels van het Rijk der Hemelen gegeven"). Daarnaast zijn er tegels aanwezig met afbeeldingen van fabeldieren, symbolen van vier evangelisten, de eeuwig voortgaande patronen van florale motieven, etc. In de zijschepen is de vloer belegd met zwarte plavuizen. Vooraan in het schip is de preekstoel. Deze is uitgevoerd met hardstenen sokkel met marmeren zuiltjes, die een vijfzijdige eikenhouten kuip dragen. De vier zijden zijn versierd met afbeeldingen van: 1. de bergrede, 2. Christus in de tempel teruggevonden, 3. de wegzending van de apostelen en 4. Petrus predikend. De trap van de preekstoel heeft een smeedijzeren leuning. De preekstoel is voorzien van een rijkversierd klankbord waarop de volgende tekst staat: "Zalig degenen die het woord Gods aanhoren en bewaren".

Beschrijving interieur - vervolg

In het middenschip rondom op de pilaren zijn de beelden van allerlei heiligen aanwezig, te weten links St. Antonius van Padua, Franciscus van Assisië en Maria, en rechts Vincentius a Paolo, het H. Hart van Christus en St. Jozef.

De vensters van de zijschepen hebben blank glas. Het schip is overweld met houten tongewelf met trekstangen. Het gewelf is beschilderd met sterren en florale (bladeren) motieven. De zijkapellen zijn voorzien van gemetselde kruisribgewelven. Naar voren kijkend, is de triomfboog en het koor te zien. De triomfboog is voorzien van schilderijen op linnen met afbeeldingen: Triomferende Christus zittend op de wolken, er onder Maria met de zon en Johannes met de maan (middelaar en middelares tussen mensen en God) en de engelen ernaast. In de linker transept is een schildering op linnen op de muur aangebracht, met als onderwerp zes apostelen en vijf heilige vrouwen met Anna als belangrijkste figuur. Eronder staat de tekst: "Het koor van roemrijke apostelen, het lofwaardige getal van de profeten. Het beroemde leger van de martelaren zal U over de hele wereld prijzen". In het rechter transept is een schildering aanwezig met zes apostelen en vijf heilige mannen met Joachim als belangrijkste figuur. Eronder staat de tekst: "U, Christus, Koning der glorie, maak dat wij onder Uw heiligen gerekend worden in de glorie. Redt Uw volk Heer en zegen Uw erfdeel".

In het middenkoor is een hoogaltaar aanwezig van Atelier Cuypers-Stoltenberg uit Roermond. Het altaar is voorzien van een retabel met schilderijen. Links is aanwezig de Wonderbare broodvermenigvuldiging, rechts het Laatste Avondmaal. Op het retabel staat de tekst: "Op iedere plaats wordt aan mijn naam een zuiver offer gebracht". (Malach 1,11.) Op de tabernakelkast uit 1914, is op de deur een afbeelding van vier evangelisten en in midden Lam Gods geschilderd (Atelier Cuypers-Stoltenberg). Het altaar is versierd met taferelen uit het leven van St. Anna en is in goud uitgevoerd. Er zijn tevens beelden aanwezig van St. Anna en Maria op

houten sokkels versierd met driepasjes.

Onder op het altaar staan vier personen uit het Oude Testament, een koning en drie profeten met banderollen waarop staat te lezen van links naar rechts; 1. Priester in eeuwigheid volgens orde van Melchisedek, 2. Zijn graf zal roemrijk zijn, 3. Mijn woorden zijn als een hamer die steen verbrijzelt en 4. Ik zag U vertrappt worden in bloed. Naast het altaar staan de beelden van Maria en Jozef.

In de vijfzijdige sluiting van het koor zijn glas-in-loodramen aanwezig van Fr. Nicolas met als onderwerpen van links naar rechts: 1. Opdracht van Maria in de tempel, 2. Anna en Joachim als ouders Maria, 3. Christus Koning, Maria en Anna, 4. Anna als (smeek-) Moeder der Kinderen, de duif symboliseert de gave van het inzicht en 5. Verloving Maria en Jozef. De onder ramen zijn voorzien van geschilderde lambrisering waarop te zien is hoe engeltjes rondom het koor een doek/gordijn vasthouden. Voor het altaar is in de vloer een mozaïek aanwezig uit 1901 van twee aan de bron drinkende herten van de Bredase kunstenaar A. Gladinus. Op de afbeelding is de tekst te lezen: "Zoals een hert naar de waterbronnen verlangt, zo verlangt mijn ziel naar U God".

Rechts in het koor is de deur naar de sacristie. Boven de deur in het boogveld is de afbeelding te zien van het Wijnwonder te Kana. Links boven de sacristiedeur is op linnen een voorstelling van Jezus, Maria en Martha aanwezig. Maria zit hier aan de voeten van haar zoon, terwijl Martha eten en drinken brengt. Martha maakt hiertegen bezwaar. Christus zegt tegen haar: "Martha, Martha Gij zijt bekommerd om veel dingen, Maria heeft het beste gekozen". Bij deze afbeelding zijn de portretten van Johannes de Doper en Johannes de Evangelist aanwezig.

Rechts erboven is een afbeelding te zien van de Emmausgangers die Christus herkennen op het moment dat hij het brood breekt.

Eronder hangen de portretten van Petrus en Paulus. Links van het koor van de St. Annakapel, rechts, tegen muur van de sacristie, het Maria-altaar. De St. Annakapel

Beschrijving interieur - vervolg

is voorzien van St. Anna altaar en een beeld van St. Anna met Maria en Mariabeeld (Maria vertrapt een slang met een appel in de bek. Maria als nieuwe Eva). Rondom zijn afbeeldingen aanwezig, geschilderd op linnen. De afbeeldingen zijn uit het leven van St. Anna, te weten: 1. Anna, Joachim en Maria, 2. Weigering Joachims offer, 3. De Gulden Poort, 4. St. Anna en de geboorte van Maria, 5. St. Anna te drieën (zwaar beschadigd). Daarbij tekst: "KOMT TOT MIJ GIJ ALLEN DIE NAAR MIJ VERLANGT".

De glas-in-loodramen in de kapel tonen:

1. De H. Familie uit geslacht David, 2. Joachim met Lam, 3. Maria met kind, 4. De H. Anna met lelie en boek.

Rechts is een neo-gotisch Maria-altaar aanwezig met een beeld van Maria en Kind uit de 14e eeuw. De stijl is Rijnlants met invloeden van Maasland. De kroon van Maria is verdwenen. Op het altaar staat de tekst: "Wees gegroet Maria, vol van genade, de Heer is met U, Gij zijt de gezegende onder de vrouwen". Op altaar zijn verder afbeeldingen van Esther (l) en Judith (r) aanwezig. Boven het Maria-altaar zijn twee engelen met een zon en een maan met de tekst: "Uitgelezen als de zon, schoon als de maan". Links en rechts van het altaar is de H. Familie aanwezig.

In het transept links is een glas-in-loodraam met daarin verwerkt de Annunciatie en de Kroning van Maria.

In de kerk is houtsnijwerk bewaard gebleven, uitgevoerd door Antoine (Toine) Franken van de Timmerfabriek Franken & Zoon uit Zundert.

In het schip zijn nog zes oorspronkelijke kerkbanken (6 van 24) met houtsnijwerk bewaard gebleven. De banken zijn vervaardigd in 1892-1896. In het linkertransept is een fraaie bewerkte eikenhouten biechtstoel uit 1897 aanwezig, vervaardigd door het atelier P. Peeters uit Turnhout. Op de biechtstoel staan vier beelden te weten: St. Petrus (met sleutels van de hemel), Joh. Nepomuk (patroonheilige van de biechtvaders afgebeeld met de vinger op de mond ten teken van zwijgen en geheimhoudingsplicht), Maria van Egypte (met schedel in haar hand) en

Augustinus (met mijter en boek). Er is tevens een beeld van St. Petrus aanwezig. In het boogveld van de biechtstoel staat een afbeelding van de Terugkeer van de Verloren Zoon.

Teruglopend naar de uitgang is de zang/orgeltribune te zien. De orgeltribune heeft gemetseld kruisribgewelf in de vorm van stergewelf met een ronde doorgang in de toren voor het transporteren van de klokken. De eikenhouten balustrade uit 1902 is rijk bewerkt met beeldhouwde driepas ornamenten en florale motieven tussen de vier standzuilen met beelden van St. Cecilia en St. Gregorius. Ertussen staan op zuiltjes twee engelen met fluit en bazuin en twee waarvan één met een snaarinstrument en één waarbij het instrument ontbreekt (schalmei of harp). Eronder de tekst: "Looft de Heer met tamboerijn en reidans, looft hem met snarenspeel en fluit" (Psalm 150,4). Het orgel is van Fa. Franssen uit Roermond uit 1905.

Bij de uitgang van de kerk is in het boogveld boven de vleugeldeuren onder orgeltribune, een afbeelding te zien van Christus Pantocrator met de tekst: "EGO SUM PRINCIPIUM ET FINIS" (IK BEN HET BEGIN EN HET EINDE) geschilderd op linnen en in het boogveld op de muur geplakt.

Voor de kerk staat een H. Hartbeeld uit 1929. Het werd geïntroduceerd ten tijde van pastoor van Oers (1905-1935). Op de sokkel staat te lezen: 1. Hulde aan het H. Hart door de parochianen van Molenschot, 2. Het allerheiligste hart Jezus, ontfermt U onzer, 3. Bij het gouden jubileum van de parochie en het zilveren jubileum van pastoor van Oers (1929).

Literatuur

J.B. Krüger, Kerkelijke geschiedenis van het Bisdom Breda Deel III. Roosendaal 1875.

J. Bruikman en J. de Hoon, Kerken nader bekeken. Gilze en Rijen, 1993.

E.M. Dolne, Eerste inventarisatie panden Molenschot, 1996. (N.G.)

A. van Nijnatten, Kerken in het Bisdom Breda. Amsterdam 2004. pp. 96 met verwijzing naar ongenummerde gegevenspagina's.

Motivering tot plaatsing St. Annakerk als rijks pand

Het object is een goed voorbeeld van de neo-gotische stijl. Het valt op door specifieke stijlkenmerken en de totale uitvoering in stijl. (A.1.a. en b.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur en in het interieur. (A.2.a. en b.)

Het object valt op door de zeldzame detaillering in het interieur. (A.3.b.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect J.J. van Langelaar uit Breda. (A.6.)

Het object neemt binnen het oeuvre van de architect een belangrijke plaats in. (A.7.)

Het object vormt een belangrijk onderdeel van de historische kern van Molenschot. (B.2.)

Het object is van groot belang vanwege zijn ligging in de kern van het dorp. Sinds 1887 domineert de St. Annakerk het dorpsgezicht Molenschot. (B.3.)

Aan het object zijn herinneringen verbonden in de ruimste zin van het woord (dopen, 1e communie, trouwen, overlijden). (C.1.)

Het object vertegenwoordigt een belangrijk aspect van het sociale- en religieuze leven van Molenschot. C.3.)

Kapelstraat 2, St. Annakapel met kerkhof, Rijksmonument

Typering

Devotiekapel

Kadasternummer

Sectie H 1746

Bouwgeschiedenis

Over de eerste St. Anna-kapel is men het niet eens. Algemeen wordt geschreven dat de kapel pas in een vestbrief van 19 maart 1529 voor het eerst wordt vermeld (1), maar J.B. Krüger die de kerkelijke geschiedenis van het Bisdom Breda heeft geschreven, schrijft in zijn deel III dat de kapel 1261 tot bijkerk wordt verheven. (2)

1261. De St. Anna-kapel wordt verheven tot bijkerk. (Krüger)

1297. In de verzameling middeleeuwse rechtsbronnen door Mr. Cerutti wordt een St. Annakapel genoemd onder Gilze. Of hiermee de kapel te Molenschot wordt bedoeld is niet bekend.

1316. De bijkerk scheidt zich af van Gilze. (Krüger)

1529. De kapel wordt voor het eerst vermeld in een Vestbrief van 19 maart 1529 en is dan gewijd aan Maria. Vanwege de typologie en detaillering wordt er vanuit gegaan dat ze rond 1510/20 moet zijn gebouwd. Architectonisch vertoont ze veel overeenkomsten met de St. Annakapel te Heusdenhout (Breda) uit 1518. Het Mariabeeld dat altijd in de kapel stond dateert van ca. 1500.

1628. Tijdens het beleg van Breda wordt de kapel getroffen door brand. Ze wordt nog datzelfde jaar opgebouwd. De uit rode baksteen opgetrokken kapel kan grotendeels worden hersteld, de typische topgevel van licht kleurige baksteen met venstertje met tudorboogje (heden dichtgemetseld) wordt in dit jaar gebouwd.

1790. De oudste afbeelding van de kapel (Maas van Altena) geeft weer dat ze een dakruiter heeft midden op de nok ter hoogte van de middelste travee waarin zich aan de zuidzijde de ingang bevindt.

1809. De tweede tekening van de kapel (Hendrik Verhees 1744-1813) toont dat de kapel niet veel is veranderd. De kapel heeft dan een rieten dak.

1832. Een aquarel uit dit jaar (Jonkheer Gevers van Endegeest) laat zien dat de dakruiter een smeedijzeren kruis heeft gekregen. In de westgevel heeft de kapel dan alleen een rond venster.

1842. De St. Annakapel wordt ingrijpend gerenoveerd voor F.1550,- De top van de frontgevel wordt opnieuw gemetseld. Het ronde raam blijft zitten, maar in het nieuwe geveldeel erboven komt een groot venster. De kapel krijgt in dit jaar zijn torentje opgebouwd van rode baksteen. De kapel wordt het centrum van de St. Anna-verering patrones van manloze, kinderloze en zwangere vrouwen.

1844 op 26 juli, feestdag van St. Anna wordt de kapel weer feestelijk in gebruik genomen.

1860/70. Rond deze tijd werd achter het koor van de kerk een sacristie annex lijkenhuis gebouwd. Bij de restauratie van 1960 werd het weer afgebroken.

1879. Op 1 juli van dat jaar wordt de Broederschap van de Heilige Anna opgericht waarna jaarlijkse pelgrimages ontstonden op de feestdag van de heilige, te weten 26 juli. In de frontgevel van de kapel wordt een beeld van St. Anna gezet.

Bouwgeschiedenis - vervolg

1880. Molenschot is uitgegroeid tot bedevaartsplaats. De St. Anna-verering wordt bekend over geheel Nederland en België en trekt vele honderden mensen uit alle windstreken.

1887. De nieuwe St. Annakerk wordt in gebruik genomen. De kapel vervalt tot ze in gebruik wordt genomen door de toneelvereniging "Ons Vermaak".

1920. Na de onderwijswet van 1920 (gelijkschakeling katholiek, protestants en openbaar onderwijs) heeft de kapel ook nog jaren dienst gedaan als schoolgebouw.

1960. De kapel wordt in zijn geheel gerestaureerd en hersteld in de oorspronkelijke bestemming. Het grote raam in de westgevel wordt dichtgemetseld.

1995. De kapel wordt opnieuw gerestaureerd. Alle vensters worden vernieuwd en het grote raam in de westgevel wordt bij deze restauratie weer geopend. Het middenraam in de absis blijft gesloten. In de kapel kan men vanaf deze tijd trouwen.

Noten

1. A.J. Brekelmans, Duizend jaar Gilze. Gilze 1992. p. 29.
2. J.B. Krüger, Kerkelijke geschiedenis van het Bisdom Breda, Roosendaal 1875. Deel III, p. 12-22.

Literatuur

J.B. Krüger, Kerkelijke geschiedenis van het Bisdom Breda, Deel III. Roosendaal 1875.
A. van Nijnatten, Kerken in het Bisdom Breda. p. 96 e.v. toelichtingpagina ongenummerd.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij (met begraafplaats) en vormt het centrum van het dorp Molenschot. Het object telt een bouwlaag en is afgedekt met een zadeldak belegd met donkergrijze oud Hollandse pannen. Het torentje is belegd met leien in maasdekking.

Gevels: Rode handgevormde baksteen.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur

De architectuur van de eenbeukige kapel is zeer eenvoudig. De frontgevel is symmetrisch. De ingangspartij is voorzien van een pilasteromlijsting met hoofdgestel. Op de verdieping is een spitsboogvenster aanwezig, met erboven bouwsporen van een kleiner dichtgemetseld venster. De topgevel is gemetseld (1842-1844) met een andere kleur rode baksteen dan de kapel. De flanken van de topgevel zijn afgedekt met een streklaag van rode baksteen. Het torentje "groeit" uit de topgevel. Het torentje is voorzien van galmgaten en is bekroond met een bol, een sierkruis en een weerhaan. De kapel telt drie traveeën gescheiden door gemetselde steunberen.

Beschrijving exterieur - vervolg

De spitsboogvensters hebben een kleine roedeverdeling. De driezijdige absis heeft steunberen. De halve spitsboogvensters waarvan een venster op de middenas van de kapel aanwezig is (in de kapel achter het altaar en de vaandel St. Anna), zijn dichtgemetseld.

Beschrijving interieur

De kerkruimte wordt gedomineerd door eenvoudige witgepleisterde muren en een open dakstoel met gestuct plafond. Het gebint is slechts ten dele zichtbaar. In het interieur van de kerk is een tiental vandenls aanwezig uit diverse tijden gewijd aan Anna en Joachim. Het eenvoudige houten altaar is voorzien van kandelaars. Rechts in de kapel is een gipsen gepolychromeerd beeld aanwezig uit Atelier Cuypers-Stoltenberg, Roermond.

Kerkhof rond kapel

De kapel staat op een kerkhof omringd door een beukenhaag. Het gebiedje vormt een eiland dat het middelpunt vormt van Molenschot. Voor de ingang van het kerkhof staat wit stenen beeld van St. Anna met Maria. Het beeld is geplaatst in 1888.

De toegang tot het kerkhof wordt gevormd door een ijzeren hekwerk met boogpoort waarop staat te lezen: "ZIJ RUSTEN IN VREDE".

Achter de kapel staat een neogotisch gietijzeren calvariekruis op een hardstenen sokkel met opschrift: "Memento Mori". Het kruis is van het Maastrichtse type met onderin een grote afbeelding van de kruisafname naar een schilderij van Jordaens.

Op het kerkhof zijn graven aanwezig van pastoor van Hal (1901) en pastoor van Oers (1935).

Literatuur

Dr. Godfried C.M. Egelie, Gietijzeren wegkruizen in Limburg. Zutphen 1983.

Motivering tot plaatsing St. Annakapel als rijksmonument

Het object valt op door de totale uitvoering in stijl. (A.1.a.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object vormt het historische hart van het dorp Molenschot en is van groot belang vanwege zijn ligging in het dorp. (B.2. en B.3.)

Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord. (C.1.)

Het object vertegenwoordigt een belangrijk aspect van de religieuze- en sociale geschiedenis van Molenschot en heeft een grote culturele waarde.

Kapelstraat 3-3a-3b, Rijksmonument

Typering

Voormalige pastorie St. Annakerk, heden drie appartementen.

Kadasternummer

Sectie H 2220 (voorheen Sectie H 1030)

Bouwgeschiedenis

1879. Tot de bouw van een pastorie wordt besloten nadat in 1879 het Rectoraat Molenschot wordt omgezet in een parochie. Het object wordt gebouwd in opdracht van het R.K. Kerkbestuur Molenschot. Het object wordt gebouwd naar een ontwerp van de aannemer/timmerman J. Kerkhofs uit Ginneken (Breda).

1893. De pastorie wordt met een etage verhoogd en krijgt daardoor grotendeels zijn huidige aanzicht. De gevel van de eerste pastorie wordt in zijn geheel afgebroken, de nieuwe etage opgebouwd, waarna het object één nieuwe gevel krijgt. Hierdoor ontstaat de situatie dat men heden niet kan zien dat de begane grond eerst werd gebouwd en veertien jaar later pas de verdieping.

De bouwplannen worden opnieuw gerealiseerd naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman J. Kerkhofs uit Ginneken (Breda).

1906. Op de zolderverdieping wordt een diensterkamer ingericht. Daartoe wordt in het dakvlak boven het middelste vensteras een dakkapel gebouwd. De verbouwing wordt uitgevoerd door de Gebr. Oomen uit Oosterhout. Zij nemen als voorbeeld voor de dakkapel het model dakkapel dat de architect J.A. van Dongen uit Breda veelvuldig in die stad bij soortgelijke panden toepast (dakkapel met trapgeveltje en overhoeks geplaatst zuiltje).

1944-1945. Het exterieur pastorie werd beschadigd en weer hersteld (stuc- en metselwerk).

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 011973).

1993. De ruiten van het object worden vervangen om de geluidsoverlast van de vliegbasis te kunnen verminderen.

1999. Het object wordt in opdracht van de Woonstichting Leyakkers uit Rijen verbouwd tot drie appartementen. De verbouwing geschiedt naar het ontwerp van v. Laarhoven Combinatie Architecten B.N.A. uit Gilze. Op de begane grond komt een appartement en op de verdieping met zolder links één en rechts één (G.A. Gilze-Rijen, Ba 347 I).

Karakterisering

Het object staat geheel vrij.

Het object telt twee bouwlagen met een zolderverdieping onder een schilddak belegd met donkergrijze verbeterde Hollandse pannen.

Gevels: Opgetrokken van rode machinale baksteen. Toepassing stuc voor decoratie in de frontgevel.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Eclectisch.

Beschrijving exterieur

De gevel is symmetrisch over vijf vensterassen. De ingangspartij met bovenlicht is aanwezig in de middelste vensteras, in een diepe portiek. De oorspronkelijke deur met ijzeren deurgrid is gaaf bewaard gebleven. De portiekpoot is afgesloten met een segmentboog van rode baksteen in strekverband en is voorzien van hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc. In de bovenhoeken van de dagzijde van de portiekpoot zijn consoles van stuc aanwezig.

Beschrijving exterieur - vervolg

Op begane grond zijn vier en op de eerste verdieping vijf hoge staande vensters. De oorspronkelijke zes paneelsschuiframes met bovenlichten zijn vervangen door vensters met bovenlichten en onderin openslaande ramen. De vensterbanken zijn van hardsteen.

De gevel staat op een plint van hardsteen. Op verdiepinghoogte is een geprofileerde cordonlijst van stuc aanwezig. De gevel is afgesloten met fries van stuc en is per vensteras opgedeeld in een binnenveld en in het midden onderbroken door de dakkapel. De uiteinden zijn afgesloten met fries en naast de dakkapel zijn uitkragende voluutconsoles aanwezig.

De gevel van de dakkapel is van rode baksteen, afgesloten met een trapgeveltje waarop overhoeks een zuiltje is geplaatst. Het venster heeft openslaande ramen en een half rond bovenlicht met zonnestraalmotief. Ter hoogte van de bovendorpel is een speklaag van stuc. In de top van de gevel van de dakkapel is een smeedijzeren anker met krullen aanwezig. De zijgevels zijn nagenoeg gesloten en zijn veel soberder uitgevoerd. De gevels zijn afgesloten met halfsteens uitkragende fries van rode baksteen. De vensters zijn van diverse typen. In de linkerzijde zijn twee (nieuwe) staande vensters aanwezig. In de rechter zijgevel op begane grond en op verdieping is een driedelig venster aanwezig.

De achtergevel heeft een nieuwe paneeldeur (deur gang naar tuin) en nieuw groot breed venster. Op de verdieping en aan de frontgevel zijn T-type schuiframes met bovenlichten aanwezig. Aan de zuidoost zijde (linksachter het object) bevindt zich een aanbouw (opslagruimte) afgedekt met schilddak belegd met donkergrijze oud-Hollandse pannen. De ruimte is voorzien van twee (vernieuwde) paneeldeuren, waarvan één met een gedeeld bovenlicht.

Beschrijving interieur

Het object is een "echt 19e eeuws huis" met een gang dwars door het midden van het huis naar de tuin, de kamers links en rechts

en rechts in de zijgang de trap naar de verdieping. De kamers zijn allen voorzien van paneeldeuren en stucplafonds met loop- en springlijsten. In de gang zijn veelkleurige tegels aanwezig met een meandermotief langs de wanden en patronen in blauw, zwart, lichtbruin en crème.

Opmerking: de tuin van het object is afgezet met een ijzeren hekwerk met een dubbele rij pijlpunten.

Motivering tot plaatsing Kapelstraat 3 als rijksmonument

Het object is een goed voorbeeld van de eclectische stijl en valt op door de totale uitvoering in stijl. (A.1.a. en b.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de Bredase aannemer/timmerman J. Kerkhofs sr. (A.6.)

Het object vormt een onderdeel van de historische kern van het dorp Molenschot. (B.2.)

Het object is van belang vanwege zijn ligging. Het vormt een belangrijk onderdeel van het dorpsgezicht van Molenschot. (B.3.) Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en religieuze geschiedenis van het dorp Molenschot. (C.3.)

Kapelstraat 6-8

Typering

Voormalige boerderij van langgeveltype, heden woonhuis, met schuur.

Kadasternummer

Sectie H 1741, ged. Sectie H 1739

Bouwgeschiedenis

1888. Het object wordt tezamen met een grote Vlaamse schuur gebouwd in opdracht van de familie J. Buijs uit Molenschot naar het ontwerp van de Ginnekense bouwmeester (aannemer/timmerman) J. Kerkhofs. (Oeuvrelijst bouwmeester J. Kerkhofs pag. 2, no.12)

1926. Aan de achterzijde wordt in opdracht van de heer J. Buijs tegen het object een stal gebouwd. De stal wordt gebouwd naar het ontwerp van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1926/213)

1972. Het woonhuis wordt in opdracht van mej. J.A.M. Lantain uit Molenschot gedeeltelijk verbouwd. De voordeur wordt verplaatst van de voorgevel naar de nieuwbouw rechts achter het huis. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1972/237)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De voormalige beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 8373)

1975. Zowel de wagenberging als een gedeelte van de stal worden in opdracht van mej. A.E.T.M. de Ruyter uit Molenschot verbouwd t.b.v. bewoning door derden. De verbouwing vindt plaats naar het ontwerp van de architect W.N. Vlaming uit Medemblik. De stal uit 1926 wordt verbouwd tot werkruimte en overdekt terras. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1975/228)

1979. De overgebleven stalruimte wordt in opdracht van A.E.T.M. de Ruyter uit Molengracht verbouwd tot hobbyruimte, alsmede wordt er een toilet en cv-ruimte in ondergebracht. De verbouwing wordt uitgevoerd naar het ontwerpplan van de architect M. Bakker uit Hendrik Ido

Ambacht (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1979/166)
1993. De zolder van het woonhuisgedeelte (no.6) wordt in opdracht van de heer J. Aarts uit Molenschot ingericht tot twee slaapkamers. Op de voor- en achterzijde wordt een dakkapel geplaatst. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1993/121)

1994. De situatie zoals gecreëerd in 1975 voldoet niet meer. Het object wordt gesplitst in de woondelen Kapelstraat 6 (woonhuisgedeelte) en 8 (voormalig stalgedeelte) (dos. 1994/63)

2004. De grote schuur achter het object wordt gerestaureerd en verbouwd. Het oorspronkelijke gebint blijft gaaf bewaard.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met donkergrijze oud-Hollandse pannen.

Gevels: Opgetrokken van rode machinale baksteen. Toepassing van lichtrode baksteen in de strekken van de deur- en vensterpartijen.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: rechthoekig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur

De gevel is a-symmetrisch. De gevel van het woonhuis (rechter) is eensteens en ligt terug ten opzicht van de gevel van het stal/schuurgedeelte. De gevel telt drie vensterassen. Er zijn hoge staande vensters aanwezig.

Beschrijving exterieur - vervolg

De oorspronkelijk T-type schuiframen zijn vervangen door zes paneels schuiframen met vaste onderramen.

Er zijn hardstenen vensterbanken aanwezig. De vensterpoorten zijn afgesloten met lateien van lichtrode baksteen in strekverband. De vensters zijn voorzien van geklachte luiken.

De gevel staat op gepleisterde plint en is afgesloten door gladde fries van stuc. Er is een lijstgoot aanwezig.

Op de dakpartij is een dakkapel aanwezig met lessenaarsdak (1993). Het object is buiten de maat en is zeer storend in totaalbeeld.

De ingangspartij tot het woonhuis bevindt zich in de rechter zijgevel (oostzijde). De zijgevel telt drie vensterassen. De vensters zijn hetzelfde verwerkt als de vensters in de frontgevel. In de derde vensteras is de ingangspartij tot de woning. Deze is voorzien van een houten omlijsting. De deurpartij heeft boven en zijlichten. Er is een hardstenen dorpel aanwezig.

De zijgevel wordt bekroond door een topgevel met schouders. In de topgevel is een staand venster aanwezig. De flanken van de topgevel zijn afgedekt met een streklaag van rode baksteen en zijn voorzien van muurankers.

De gevel van het stal/schuurgedeelte had oorspronkelijk twee grote rondboogpoorten. Eén ervan is tegenwoordig in gebruik als ingangspartij no. 8. De ingangspartij is gelegen in de diepe hal direct achter de baanderdeuren. Hier is een Art-Décodeur aanwezig.

De bogen van de poorten zijn gedrukt en uitgevoerd in lichtrode baksteen. De oorspronkelijke stalramen zijn vervangen. De gevel is voorzien van grote muurankers. De westelijke zijgevel (zijgevel stalgedeelte): in het midden op de begane grond en op de verdieping in de topgevel zijn rondboogpoorten van de voormalige stal en hooizolder met oorspronkelijke houten geklachte deuren, aanwezig. Alle vensters in deze zijgevel zijn vernieuwd (6 en 4 paneels kozijnen). Ook hier zijn de flanken van de topgevel afgedekt met een streklaag en zijn deze voorzien van

muurankers. De schuur ten westen van het huis is van Vlaamse type. Het heeft een stenen onderbouw. De bovenbouw is van hout en is deels gepotdekseld. Het schilddak is met riet afgedekt.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Interieur schuur: het oorspronkelijke houten gebint is gaaf bewaard gebleven.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een monumentale boerderij met schuur in Molenschot uit de 19e eeuw. Het object valt op door totale uitvoering in stijl in het exterieur. (A.1.a. en b.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman J.

Kerkhofs uit Ginneken (Breda). (A.6.)

Het object neemt binnen het oeuvre van J. Kerkhofs een belangrijke plaats in. (A.7.)

Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing in de kern van Molenschot en langs de Kapelstraat. (B.2.)

Het object is van belang vanwege zijn ligging in de kern van Molenschot. (B.3.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Kapelstraat 11 (hoek Stappenakker)

Typering
Woonhuis

Kadasternummer
Sectie H 1192

Bouwgeschiedenis

1931. Het object wordt gebouwd in opdracht van M. Jacobs uit Molenschot naar het ontwerp van de aannemer A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1931/580)

1972. In de linker zijgevel van het object wordt in opdracht van de heer C.A. Thielen uit Molenschot een groot venster aangebracht. De verbouwing geschiedt naar het ontwerpplan van de architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1972/56)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 240173)

Karakterisering

Het object staat geheel vrij.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardedak belegd met donkergrijze Tuiles du nordpannen.

Gevels: Plint van donkerrode baksteen, bovendelen zijn opgetrokken uit rode baksteen.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

Het object staat met de korte zijde naar de straat gekeerd.

De frontgevel is a-symmetrisch. De plint is van donkerrode baksteen, met erboven geveldelen van rode baksteen die van elkaar gescheiden zijn door een streklaag van rode baksteen.

Op de begane grond in de oost (linker) zijde van de gevel is een driezijdige erker aanwezig. De vensters zijn vernieuwd. In de westzijde ligt de ingangspartij in een

ondiepe portiek. Er is een deurpartij met bovenlicht. De oorspronkelijke deur is bewaard gebleven.

Op de verdieping in de topgevel boven de erker is een balkon met gemetselde balustrade van baksteen aanwezig.

De deurpartij is voorzien van zijvensters in jukverband zonder bovenlicht. Rechts in de topgevel boven de ingangspartij is een kozijn met openslaande ramen zonder bovenlicht aanwezig. Op de verdieping zijn alle vensters vernieuwd. Ze zijn voorzien van gestoken hardstenen vensterbanken. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met lateien van betoncement.

De topgevel is voorzien van een houten lijst. De topgevel is bekroond door een bescheiden windveer.

De achter- en zijgevels zijn hetzelfde behandeld als de frontgevel. Er zijn verschillende typen vensters aanwezig, waaronder een vierkant zonder bovenlicht gevuld met glas-in-lood en voorzien van houten luiken en een groot nieuw venster in de oost(linker) gevel.

Langs de zijden van het object zijn lijstgoten aanwezig. In het onderste dakschild is aan beide zijden een dakkapel met twee maal openslaande ramen aanwezig.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Molenschotse variant van de Overgangsstijl en valt op door de totale uitvoering in stijl. (A.1.b. en c.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (A.6.)

Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing langs de Kapelstraat en vormt daarin een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object ligt op de hoek met de Stappenakker en is daardoor van belang voor het dorpsbeeld ter plaatse. (B.3.)

Broekstraat 1, café "De Drie Linden". Rijksmonument

Typering

Voorheen driebeukige boerderij (herberg/boerderij) van het Kempische langgeveltype (alle deuren in de lange gevel), heden café, met achterhuis.

Kadasternummer

Sectie H 1359 (voorheen Sectie H 1212).

Bouw- en bewonersgeschiedenis

1843. De langgevel herberg/boerderij wordt gebouwd in opdracht van Adr. Bink uit Molenschot (1844-1891) (gehuwd met Dingena van Gool). De herberg/boerderij is gebouwd door en naar het ontwerp van de aannemer/timmerman Christiaan Johannes Meeuwissen en timmerman Frans van Gool (neef van Dingena van Gool) beiden uit Bavel. Het object wordt "De Vijf Linden" genoemd, genaamd naar de vijf lindebomen die voor het object staan.

1866. Op de zolder boven de herberg wordt de grote slaapkamer gesplitst in twee slaapkamers. Ook op de zolder in het achterhuis wordt een slaapkamer bijgemaakt.

1881. Bij invoering van de Drankwet krijgt Adr. Bink een herbergiervergunning.

1886/1888. Achter de boerderij wordt een landbouwschuur gebouwd.

Ook deze wordt gezet door de aannemer/timmerman Chr. Meeuwissen uit Bavel.

In dit jaar sterft een van de lindebomen. Het café wordt vanaf juni 1888 "De Vier Linden" genoemd.

1891. De herberg komt in handen van de zoon van Adr. Bink Joh. Bink (1891-1932, 1894 gehuwd met Maria Schellekens). Hij verbouwt het achterhuis door aan de achterzijde de oude berging bij de keuken te trekken.

1901. Op 24 april gaat de drankwetvergunning pas over op Joh. Bink. Onder hem krijgt de herberg een nieuw interieur.

Er wordt een lambrisering aangebracht terwijl de doorgang tussen de voor- en achterkamer van de benedenruimte wordt verwijderd waardoor een grote benedenruimte ontstaat.

1919. Johannes Bink overlijdt op 9 september van dit jaar, zijn weduwe zet de herberg voort.

1932. De vergunning wordt op 20 april van dit jaar overgeschreven op naam van Hendrikus Bink (1932-1966). Op 10 januari trouwt Hendrikus Cath, van de Velden. De herberg krijgt zijn eerste inpanidige toilet.

1934. In opdracht van de weduwe J. Bink wordt bij het object een nieuwe schuur gebouwd. Het object heet in deze tijd al "De Drie Linden". (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1934/87)

1958. Bij het object wordt in opdracht van H.A. Bink een veestal gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1958/64)

1967. Het object wordt in opdracht van Cornelis Bink (1966-1988) verbouwd en als café ingericht. Het interieur wordt hierbij nagenoeg geheel vernieuwd. Naast het object wordt een grote zaal gebouwd voor de ontvangst van grotere groepen. Daartoe wordt de noordwand van de voormalige herberg doorgebroken. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1967/151)

1968. Op 1 mei van dit jaar krijgt Cornelis de vergunning op zijn naam.

1979. In opdracht van C. Bink wordt het gehele object verbouwd, waarbij de noordgevel wordt gewijzigd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1979/100)

1988. De vergunning gaat over in handen van Petrus Broeders gehuwd met Johanna Pynenburg)

Bouw- en bewonersgeschiedenis – vervolg

1993. De oude bomen worden vervangen door drie nieuwe linden.

1994. Het horeca-object wordt verbouwd in opdracht van P. Broeders. (G.A. Gilze-Rijen, dos. B 1994/180)

1995. Het horeca-object wordt in opdracht van J. Broeders-Pijnenburg vergroot. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1995/224)

1996. De entree tot het restaurant wordt in opdracht van J. Broeders Pijnenburg gewijzigd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. B 1996/311)

Historisch overzicht eigenaren herberg-boerderij "De Drie Linden"

1844-1891 Adriaan Binke & Dingena van Gool

1891-1919 Johannes Bink

1919-1932 Johannes Bink & Maria Schellekens

1932-1966 Hendrikus Bink & 1. Catharina van de Velden 2. Petronella Krijnen

1966-1988 Cornelis Bink

1988- Petrus Broeders & Johanna Pijnenburg

Karakterisering

Het object (herberg/boerderij) staat geheel vrij met de lange zijde langs de Broekstraat. Huis en achterhuis staan in elkaars verlengde.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een schilddak gedekt met riet. Het dak is aan de voorzijde gewolfd.

Gevels: Opgetrokken van handgevormde baksteen.

Metselwerk: Kruisverband.

Schuur: deels handgevormde rode baksteen, deels gele IJsselsteen, deels geteerd hout in rabatwerk.

Plattegrond: rechthoekig, schuur: rechthoekig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur

De frontgevel aan de Broekstraat is a-symmetrisch.

Links in gevel is een staand venster aanwezig, met een zes ruits schuifraam met bovenlicht van drie panelen. Aan de onderzijde van de vensterpoort is een rollaag van rode baksteen aanwezig. De vensterpoort is afgesloten met een strek van rode baksteen.

De ingangspartij met bovenlicht is vernieuwd. Er zijn zesruits stalramen aanwezig en de paneeldeur is vernieuwd. De staldeur is dichtgemetseld.

De kopse gevelzijde is symmetrisch. Op de begane grond zijn twee staande vensters aanwezig. Dit zijn schuifvensters met zes panelen glas. In de topgevel op de verdieping zijn twee vierkante vierpaneels vensters aanwezig. De vensterpoorten zijn afgewerkt met een rollaag van rode baksteen aan de onderzijde en een latei van rode baksteen in strekverband aan de bovenzijde.

De gevel aan de noordzijde is gewijzigd.

Het achterhuis heeft diverse typen deur- en vensterpartijen.

Beschrijving interieur

De voormalige boerderij (voorhuis) en het achterhuis hebben nog grotendeels hun originele gebint. Ook diverse oorspronkelijke muurdelen zijn in het object bewaard gebleven, met name in het achterhuis.

Broekstraat 10

Typering

Boerderij (woonhuis met stal) van
langgeveltype.

Kadasternummer

Sectie H 1254

Bouwgeschiedenis

1913. Het object wordt gebouwd in opdracht van de heer Johannes Bink uit Molenschot naar het ontwerp van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1913-14/32)
1947. Voor de eigenaar, de heer J. Bink, voldoet het object niet meer aan zijn wensen. Het heeft bovendien oorlogsschade geleden. De eigenaar wil de boerderij het liefst laten slopen en een geheel nieuwe boerderij laten bouwen. Hij dient daartoe een ontwerpplan in van de Bredase architecten Za.Ch.J. & Ch. Waskowski. Het plan wordt door het Rayonbureau Wederopbouw Boerderijen te Breda afgewezen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1947/55)
1968. De boerderij wordt verbouwd. In het woonhuis worden op de zolderverdieping slaapkamers ingericht. De slaapkamer op de begane grond wordt uitgebrouwen en bij de huiskamer getrokken. In de frontgevel van het stalgedeelte komen er vier stal ramen bij (de twee meest linkse (oostelijke) waren er al). Er wordt een muur in de stal gebouwd. De oude varkens- en paardenstal, gelegen aan de oostzijde van het gebouw, vervalt en wordt respectievelijk kalver- en veestal. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1968/150) .

Opmerking

Vanaf 1947 wordt de boerderij iedere keer een beetje opgeknapt en/of verbeterd. De zolder boven het woongedeelte wordt ingericht met slaapkamers. Uiteindelijk verschijnen er ook twee (nieuwe) dakkapellen aan de frontzijde. In het dossier van O.W. (1968/150) is hun bouwdatum niet na te trekken. In de praktijk zijn ze er in 1968. Bekend is wel dat een aantal van de werkzaamheden werd uitgevoerd naar plannen van de architect

Keusters uit Gilze

1969. In de achtergevel wordt een vensterpartij dichtgemetseld. (Geen dossier van bekend)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 903731)

1993. In kader van de wering van geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen worden nagenoeg alle vensters van het object vervangen.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange zijde langs de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak, belegd met rode Hollandse pannen. Gevels: Opgetrokken van rode machinale baksteen.

Metselwerk: Halfsteens verband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De gevel is a-symmetrisch.

De gevel van het woongedeelte is verdeeld over drie vensterassen. In de middelste vensteras is de ingangspartij met een bovenlicht. De oorspronkelijke deur is vernieuwd. Naast de voordeur is een gepolychromeerde maria-tegel aanwezig. De gevel heeft hoge staande vensters. De oorspronkelijke T-type schuiframen met bovenlichten, zijn vervangen door zes-ruits kozijnen met bovenlichten en vaste onderramen. Er zijn gestoken vensterbanken van rode baksteen aanwezig. De deur- en vensterpoorten

Beschrijving exterieur - vervolg

zijn getoogd en afgesloten met een eenvoudige latei van rode baksteen in strekverband.

De gevel heeft geen plint.

De gevel van het woonhuisgedeelte wordt aan de frontzijde afgesloten door een halfsteens uitgemetselde fries van rode baksteen.

De gevel van het stalgedeelte telt twee poorten, een kleine poort (voormalige karschuur) en een grote poort (voormalige stal). De poortbogen zijn segmentvormig. De kleine poort is dichtgezet met een houten kozijn (1968) t.b.v. bewoning van de voormalige karschuur.

Tussen en naast de beschreven poorten zijn acht vierpaneels stalramen en twee poorten, deels uit 1968.

Het woongedeelte kende altijd al een zinken goot met "klossen". Vanaf 1968 kent ook gevel van de voormalige schuur /het stalgedeelte een zinken goot (zonder "klossen").

De overige gevels zijn hetzelfde behandeld (metselwerk, vernieuwde vensters, etc.). De zijgevels ter hoogte van de gootpartijen in de voor- en achtergevel zijn voorzien van schoudertjes. In de topgevel aan de zijde van het woonhuis zijn twee staande vernieuwde vierpaneels vensters aanwezig. De schoorsteen op het midden van het object is origineel. De schoorsteen van het woonhuis op het uiteinde van de westzijde is opnieuw opgemetseld. In de westelijke zijgevel op begane grond zijn bouwsporen aanwezig uit 1968, van het dicht bouwen van de voormalige slaapkamer.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de meest eenvoudige vorm van de Overgangsstijl (geen enkele decoratie alleen schoonmetselwerk) en valt op door de totale uitvoering. (A.1.a.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.) Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/ timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (A.6.)

Het object neemt door zijn speciale uitvoering een belangrijke plaats in binnen het werk van A.C. Meeuwissen. Doorgaans gebruikt A.C. Meeuwissen meerdere typen baksteen. In zijn eenvoudige vorm lijkt de architectuur van de boerderij vooruit te lopen op de Traditionele stijl van de Delftse school die vanaf ca. 1930 in zwang raakte. (A.7.)

Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing langs de Broekstraat en vormt een eigentijdse invulling binnen deze bebouwing. (B.2.)

Het object is van belang vanwege zijn ligging. Gelegen in de bocht van de Broekstraat domineert het object het dorpsgezicht ter plaatse. (B.3.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Broekstraat 17

Typering

Woonhuis

Kadasternummer

Sectie H 1066

Bouwgeschiedenis

1931. Het object wordt gebouwd in opdracht van mejuffrouw weduwe J. Bink uit Molenschot naar het ontwerp van de architect H. Hoppenbrouwers uit Gilze. (dos. 1931/611)

1945/46. Door oorlogsschade moeten er diverse reparaties plaatsvinden aan het metselwerk. Met name van de oostgevel moet een deel opnieuw gemetseld worden. (G.A. Gilze-Rijen, dos. W.O.)

1952. Aan de achterzijde van het huis wordt de keuken/bijkeuken verbouwd en uitgebreid. De werkzaamheden vinden plaats naar het ontwerpplan van de architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1952/3)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De beerput wordt buiten gebruik gesteld. (dos. 903731)

1993. In het kader van de wering van geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen worden nagenoeg alle vensters van het object vervangen.

2001. Naast de woning wordt een garage gebouwd. (dos. 2001/008).

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de korte zijde naar de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardekap belegd met donkergrijze Hollandse pannen. Gevels: Rode machinale baksteen. Toepassing donkerrode machinale baksteen in de topgevel. Metselwerk: Kruisverband. Plattegrond: Rechthoekig. Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De gevel is a-symmetrisch.

Op de begane grond links in de gevel is de ingangspartij voorzien van luifel in een ondiepe portiek.

De dagzijden van de portiek zijn van schoonmetselwerk van rode baksteen. De vloer van de portiek is belegd met terrazzo. De oorspronkelijke paneeldeur is gaaf bewaard gebleven.

Het bovenlicht bestaat uit een groot middenpaneel, twee kleine vierkante zijpanelen en is vooruitgeschoven (ligt in dezelfde lijn als gevel). Naast de voordeur is een gepolychromeerde Maria-tegel aanwezig.

Rechts in de gevel is een erker met afgeschuinde zijden aanwezig. Op de verdiepinghoogte is over de gehele breedte van de gevel een gootpartij aanwezig. Boven de goot bevindt zich een topgevel met twee staande vensters.

Alle kozijnen in de frontgevel zijn vernieuwd en vervangen door kunststofkozijnen. De bovenlichten zijn gevuld met glas-inlood. De vensterbanken zijn van gestoken lichtrode baksteen. De deur- en vensterpoorten zijn allen afgesloten met latei van betoncement. De topgevel is versierd met siermetselwerk in de vorm van een streklaag van lichtrode baksteen langs de flanken en twee speklagen in het gedeelte boven de twee vensters.

Beschrijving exterieur - vervolg

Zijgevels eenvoudig schoonmetselwerk van rode baksteen. Diverse sporen van herstelwerkzaamheden (diverse kleuren baksteen). Achtergevel idem verwerkt als frontgevel, zonder decoratief metselwerk. Ook hier alle kozijnen vernieuwd.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl zoals die lokaal in Molenschot werd beoefend. De late bouwdatum van het object (1931) geeft aan hoezeer de bewoners van Molenschot aan de bouwtrant gehecht waren. (A.1. en c.) Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (2.a.) Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.) Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect H. Hoppenbrouwers uit Gilze. (A.6.) Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing langs de Broekstraat en is een geheel eigentijdse invulling binnen deze bebouwing. (B.2.) Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Broekstraat 33 (alleen woonhuis)

Typering

Woonhuis (met schuur en stal)

Kadasternummer

Sectie H 981

Bouwgeschiedenis

1928. Op de werkenlijst van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen staat dat het pand Broekstraat 33 in dit jaar zou zijn ontworpen. Het dossier van Openbare Werken vermeldt echter niets over de aanvang van werkzaamheden in die tijd.

1931. Het object wordt gebouwd in opdracht van J. Willemse uit Molenschot naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1931/577)

1936. In 1931 werd een gedeelte van de bouwtekening niet uitgevoerd. In 1936 besluit de heer Willemse alsnog tot het realiseren van het ontbrekende gedeelte. Het object wordt aan de achterzijde in zijn opdracht uitgebreid met een berging/bijkeuken. De werkzaamheden worden verricht naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1936/1)

1951. De grote schuur met stal wordt in opdracht van A.H. Timmermans herbouwd. De herbouw geschiedt naar het ontwerpplan van de Bredase architect J.A. Waskowski (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1951/89)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 903731)

1993. In het kader van de wering van geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen worden nagenoeg alle vensters van het object vernieuwd.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de korte zijde naar de straat toe gekeerd.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met asbest-singles (voorheen de

donkergrijze kruispannen)

Gevels: Machinale rode baksteen, plint van gele baksteen. Eveneens toepassing van gele baksteen in de decoratie van de frontgevel.

Metselwerk: Halfsteens verband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De frontgevel is a-symmetrisch over drie vensterassen. In de linker vensteras is de ingangspartij met bovenlicht in een ondiepe portiek. De oorspronkelijke deur is verdwenen.

Er zijn hoge staande vensters aanwezig. De oorspronkelijk T-type schuiframen met bovenlichten en de in de bovengevel aanwezige openslaande ramen zijn vervangen door vensters met kunststofkozijnen met (op begane grond) bovenlichten en vaste onderpanelen. Er zijn gestoken vensterbanken van zwarte geglazuurde tegels aanwezig. In de topgevel bevinden zich twee staande vensters (kozijnen vernieuwd) met dezelfde vensterbanken. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met latei van betoncement. De gevel staat op een plint van gele baksteen gescheiden van een rode baksteen door een streklaag van gele baksteen. Op de verdiepinghoogte is over gehele breedte van de gevel een speklaag van gele baksteen in strekverband. Ter hoogte van de vensterpartijen op de begane grond zijn deze dubbel uitgevoerd. Een soortgelijke speklaag is aanwezig in de topgevel boven de twee vensters. Boven is in de topgevel siermetselwerk aanwezig in

Beschrijving exterieur - vervolg

de vorm van een staande ruit van gele baksteen. De topgevel is voorzien van een houten daklijst.

De zijgevels zijn a-symmetrisch. Ze zijn opgebouwd uit eenvoudig schoonmetselwerk met gele (plint) en rode baksteen. De deur- en vensterpoorten zijn hetzelfde behandeld als in de voorgevel. De muurankers zijn op verdiepinghoogte aangebracht en dienen als aanhechting voor de dakkap.

Langs de zijden van het object zijn lijstgoten met gootklossen aanwezig. Op de dakpartij zijn hoog opgemetselde schoorstenen van rode baksteen met halfsteens rookkragen aanwezig.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Molenschotse variant op de Overgangsstijl uit ca. 1930 en valt op door totale uitvoering in stijl. (A. b. en c.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (A.6)

Het object maakt deel uit van de historische bebouwing langs de Broekstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Broekstraat 52

Typering

Woonhuis (rentenierswoning)

Kadasternummer

Sectie H 343

Bouwgeschiedenis

1925/26. Het object wordt gebouwd naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1925/12)
1933. Aan de achterzijde van het object wordt een bijkeuken/berging aangebouwd (deel als stal in gebruik geweest).
1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. G.A. (Gilze-Rijen, dos. 903731)
1993. In het kader van de wering van de geluidshinder van de vliegbasis Gilze-Rijen worden alle vensters vervangen.
2001/2003. Het object wordt grondig verbouwd. De ingangspartij wordt van de frontgevel verplaatst naar de oostzijde van het pand. Aan de oostzijde wordt de oude bijkeuken/berging gemoderniseerd. Het voorste gedeelte gaat dienst doen als de nieuwe ingangspartij. Door al deze ingrepen verandert de plattegrond van het huis ingrijpend. (dossier niet beschikbaar tijdens het maken van de inventarisatie).

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange zijde langs de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met rode kruispannen.

Gevels: frontgevel opgetrokken van machinale lichtrode baksteen, achter- en zijgevels van donker rode baksteen.

Toepassing gele baksteen in siermetselwerk frontgevel.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond; Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De frontgevel is symmetrisch over drie vensterassen. Er zijn hoge staande vensters aanwezig. De oorspronkelijke T-type schuiframen met bovenlichten, zijn vervangen door negen-ruits kunststofkozijnen. Er zijn hardstenen vensterbanken aanwezig. De vensterpoorten zijn recht afgesloten met strek. De vensters zijn voorzien van luiken. De gevel staat op een hardstenen plint. De gevel is afgesloten door fries van siermetselwerk in gele baksteen. Ter hoogte van de vensterbanken zijn wisseldorpels en bovendorpels met speklagen van gele en rode baksteen in kopsverband. De lijstgevel is voorzien van een neuslijst. De achter- en zijgevels zijn van een donkerder kleur rode baksteen en zijn hetzelfde behandeld als de frontgevel. Alle vensters zijn gewijzigd in vier- en zespaneels kunststoframen. Langs de flanken van de topgevels zijn muurankers aanwezig.

Achterbouw: Niet van toepassing.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl en valt op door totale uitvoering in stijl. (A.1.a. en b.)

Het object is, op de vensterpartijen na, gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (A.6.)

Het object neemt binnen het oeuvre van de architect een belangrijke plaats in. Broekstraat 52 rekende de architect tot een van zijn mooiste werken. (A.7.)

Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing langs de Broekstraat en vormt hierbinnen een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale geschiedenis van Molenschot.

Het object werd gebouwd als rentenierswoning. (C.3.)

Veenstraat 3

Typering

Voormalige landbouwschuur bij Veenstraat 5-7, heden woonhuis.

Kadasternummer

Sectie H 1738 (ged.)

Bouwgeschiedenis

Het object wordt gebouwd in 1930 in opdracht van H.G. van Arendonk uit Molenschot en gebouwd naar het ontwerpplan van C. van Beek uit Rijen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1930/514)

1935. Aan de oostzijde wordt de schuur uitgebreid met een karkooi. Deze is dan geheel gesloten en van deuren voorzien. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1935/83)

1993. In opdracht van de heer A. Michielsen wordt de schuur verbouwd tot woonhuis. Nagenoeg de gehele buitenzijde van de schuur wordt vernieuwd en ten behoeve van de ingangspartij wordt de aanbouw aan de oostzijde opengewerkt.

1998. Op het dak worden glooiende dakkapellen aangebracht terwijl de asbestsingels worden vervangen door riet en de rode en donkergrijze meuldenpannen op de oostelijke bijschuur door Hollandse pannen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. B 1998/76 en SVI 1998/34)

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de korte zijde naar de straat gekeerd.

Het object telt een bouwlaag met een gewolfd dak belegd met riet (voorheen asbest-singels). De aanbouw tegen de oostzijde, (voorgeheel gesloten) heeft een lessenaarsdak belegd met Hollandse pannen (voorheen rode en donkergrijze muldenpannen).

Gevels: Gevels van hout zijn grotendeels vernieuwd. Houten baanderdeur is oorspronkelijk bewaard gebleven.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur

De houten gevels bestaan uit een horizontale en verticale vertimmering met messing en groef en in rabat.

Op de begane grond in de frontgevel zijn de oorspronkelijke baanderdeuren aanwezig.

In de top van de frontgevel bevinden zich luiken van de oogst/hooizolder, geflankeerd aan iedere zijde door een halfrend (nieuw) stalraam.

Op de dakpartij aan de oostzijde zijn twee glooiende dakkapellen aanwezig.

De dakpartij is voorzien van riet en rode nokpannen.

De oostelijke aanbouw is geheel opengewerkt ten behoeve van de ingangspartij van de woning en is in gebruik als carport.

Beschrijving interieur

Het oorspronkelijke gebint is voor een groot deel gaaf bewaard gebleven.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een grote landbouwschuur uit ca. 1930 in Molenschot. Bij de verbouwing in 1993 bleef de globale vorm bestaan. (A.1.a.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het interieur (gebint gaaf bewaard gebleven) (A.2.b.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing in de kern van Molenschot en is belangrijk vanwege haar ligging in deze structuur. De schuur maakt een wezenlijk onderdeel uit van het dorpsgezicht van Molenschot (westzijde)

Motivering tot plaatsing - vervolg

kern). Tezamen met de schuur aan de Broekstraat 1 geeft het object de kern van Molenschot haar agrarisch karakter. (B.2. en B.3.)

Het object heeft cultuurhistorische waarde. Het vertegenwoordigt een aspect van de agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Veenstraat 5-7

Typering

Voorheen woonhuis met stal, heden twee woonhuizen.

Kadasternummer

Sectie L 1738, 1995 gesplitst in twee delen met gelijk sectienummer (voorheen Sectie H 1208).

Bouwgeschiedenis

1935. Het object wordt gebouwd in opdracht van H.G. van Arendonk uit Molenschot naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman C. van Beek uit Rijen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1935/46)

1936. Overwogen wordt een drietal erkers in dezelfde stijl van het huis aan te bouwen. Vanwege de kosten gaat dit niet door.

1947. Achter de woning wordt een kalverenstal gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1947/62)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 15273)

1991. Veenstraat 7, bestaande uit een woonhuis en een stal, wordt in opdracht van J. van Geffen uit Molenschot, gesplitst. Het stalgedeelte wordt verbouwd tot een zelfstandig woonhuis genummerd Veenstraat 3. De bouwplannen worden uitgevoerd naar het ontwerpplan van de architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1991/365)

1993. In opdracht van J. van Geffen uit Molenschot worden in het grote dakvlak ramen geplaatst. Achter de grote schuurdeuren aan de oostzijde van no. 5 wordt een ondiepe hal gecreëerd waarin de ingangspartij wordt aangelegd. De werkzaamheden worden uitgevoerd naar een ontwerpplan van de architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1993/76)

1993. In het kader van de wering van geluidshinder worden nagenoeg alle venster van het object voorzien van nieuwe ramen. De oorspronkelijke kozijnen probeert men zo goed als mogelijk te

bewaren. Dat betekent dat de roedeverdeling nauwelijks wijziging ondergaat.

Karakterisering

Veenstraat 5-7 staat geheel vrij.

Woonhuis en voormalige stal zijn met elkaar verbonden. De hoofdlichamen van het woonhuis en de voormalige stal staan met de korte zijde naar de straat.

Het woonhuis telt deels twee, deels (aan de zijde van de voormalige stal), een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak, belegd met rode Hollandse pannen. De voormalige stal telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een gewolfde kap belegd met rode Hollandse pannen.

Opmerking: de noklijn over alle delen van het object is gelijk zodat de stal en het aansluitende gedeelte van het woonhuis (dat één bouwlaag telt) zijn afgedekt met een hoge dakkap, over twee bouwlagen van het woonhuis.

Gevels: Opgetrokken van gele baksteen. Decoratieve toepassing rode baksteen rond ingangspartij.

Metselwerk: Kettingverband.

Plattegrond: Zowel het woonhuis als het voormalig stalgedeelte hebben een rechthoekige plattegrond.

Stijl: Amsterdamse School.

Beschrijving exterieur

Woonhuis:

De gevel van het woonhuis is a-symmetrisch over drie vensterassen. De rechter twee vormen het hoofdlichaam van het woonhuis met de topgevel, de linker vensteras over een bouwlaag met hoogoplopende dakpartij erboven. In het midden op de begane grond is de ingangspartij met rondboogpoort van decoratief in strekverband gemetselde rode baksteen. Rond de deurpartij is een rondbogig boven/zijlicht aanwezig, gevuld met glas-in-lood. De originele houten rondboogdeur in Art-Décostijl is gaaf bewaard gebleven. De aantrede naar de deurpartij is belegd met gele vierkante tegeltjes. Zowel links als rechts van de ingangspartij is een vensterpartij met een groot driedelig kozijn. Het venster is voorzien van een groot middenpaneel, smalle zijpanelen en bovenlichten gevuld met glas-in-lood. Er zijn gestoken vensterbanken van zwarte geglazuurde tegels aanwezig. De vensterpoorten zijn afgesloten met lateien van gele baksteen in strekverband. De tweede en derde vensteras gaan op in de frontgevel van het woonhuis. Op de eerste verdieping boven de ingangspartij is een tweedelig kozijn aanwezig, in de derde vensteras is eenzelfde driedelig venster aanwezig als op begane grond. Alle vensters zijn gemaakt van houten kozijnen. De vensterbanken en lateien zijn hetzelfde verwerkt. De topgevel rond het venster is gevat in decoratief siermet-selwerk van rode baksteen. De eerste vensteras op de verdiepinghoogte gaat over in een hoog stijl dak. Ter hoogte van de eerste verdieping is een driedelige dakkapel aanwezig. De zij- en achtergevel zijn a-symmetrisch. De diverse typen deur- en vensterpartijen zijn allen hetzelfde verwerkt.

Voormalige stal, heden woonhuis:

De gevel is a-symmetrisch. Op de begane grond bevinden zich gesloten houten deurpartijen met ertussen twee vierkante vensters. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met één lange gecementeerde latei. Op de verdieping zijn de luiken van de

hooizolder aanwezig, met bovenlicht (roede verdeling vijf x twee panelen glas). De top van de frontgevel is afgesloten met een wolfdeel dakkap.

De overige gevels, deur- en vensterpartijen zijn hetzelfde behandeld.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Amsterdamse Schoolstijl. Het bezit daarvan alle specifieke kenmerken en valt op door totale uitvoering in stijl. (A.1.a. en b.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Bij de bouw van het object is gebruik gemaakt van bijzonder materiaalgebruik. Naast een plint van rode baksteen is het object nagenoeg geheel uitgevoerd in gele baksteen. (A.5.a.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/ timmerman C. van Beek uit Rijen. (A.6.)

Het object neemt binnen het oeuvre van de aannemer/timmerman een belangrijke plaats in. (A.7.)

Het object vormt een onderdeel van de historische kern van Molenschot en vormt daarin een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object is van belang vanwege zijn ligging in de kern van Molenschot. Met zijn vormen en typische kleur baksteen draagt het object in grote mate bij aan het dorpsgezicht van de plaats. (C.3.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Veenstraat 10-12

Typering

Voormalige langgevel-boerderij (no. 10 woonhuis en stal) met achterhuis en bedrijfsruimte (no. 12).

Opm. Voorm.schuur naast boerderij verzelfstandigd tot no. 14. Niet van toepassing.

Kadasternummer

Sectie H 1004

Bouwgeschiedenis

Het object wordt ontworpen voor J. van Arendonk uit Molenschot door aannemer/timmerman J. Kerkhofs uit Ginneken (heden Breda). De bouw zal worden uitgevoerd in twee gedeelten. Eerst zal het woonhuis gebouwd worden en daarna de schuur/stal.

Uit het een en ander valt af te leiden dat op de plek van het object een oudere boerderij stond waarvan eerst het woonhuis en daarna de schuur/stal werd afgebroken om te worden vervangen.

Het kadaster geeft geen uitsluitsel over de bouwdatum. Het wijst wel uit dat er reeds een boerderij stond. Bouwhistorisch onderzoek naar de fundamenteën van het huidige object (onder huidige woonhuis) wijst uit dat de eerste hoeve tenminste uit het begin van de 19^e eeuw stamt.

1889. In opdracht van J. van Arendonk uit Molenschot wordt het woonhuis gebouwd tezamen met een schuur (nu Veenstraat 14).

1890/91. In opdracht van J. van Arendonk wordt de stal aan de woning gebouwd.

1896. In opdracht van J. van Arendonk wordt achter het huis een object gebouwd met twee varkenshokken, twee paardenstallen en een bergruimte.

1902. In opdracht van J. van Arendonk wordt de varkensstal vergroot, alsmede de paardenstallen.

1928/1930. De schuur (heden Veenstraat 14) brandt gedeeltelijk af en wordt herbouwd naar het ontwerpplan van C. van Beek uit Rijen. 1931. Het schuurgedeelte wordt verbouwd en uitgebreid. De verbouwing wordt uitgevoerd naar het ontwerpplan van aannemer/timmerman C. van Beek uit Rijen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1931/584)

1937. De boerderij wordt opnieuw verbouwd. In opdracht van de weduwe J. van Arendonk wordt achter het stalgedeelte een stuk aangebouwd, terwijl in de zijgevel een groot venster wordt aangebracht (later vernieuwd). De uitbreiding vindt plaats naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman C. van Beek uit Rijen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1937/35)

1973. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 8273)

1993. In het kader van de wering van de geluidshinder van vliegbasis Gilze-Rijen wordt aan de achterzijde van het object een aantal vensters vernieuwd. Aan de voorzijde (frontgevel) worden de grote staande vensters vernieuwd.

Bouwgeschiedenis - vervolg

1994. Het woonhuis wordt aan de achterzijde vergroot (uitbouw in oksel woonkamer/bedrijfsruimte). Een nieuwe toilet en bergruimte worden aangelegd. Daartoe wordt de buitenmuur van de uitbouw vernieuwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1994/30)

1996. De bestaande dakkapellen aan de voorzijde worden vergroot, terwijl de indeling van de achtergevel wordt gewijzigd. De oude tuindeur wordt dichtgemetseld en een nieuwe schuifpui wordt aangebracht. De werkzaamheden worden uitgevoerd naar het ontwerpplan van Grabowsky & Partner Hameleers B.V. Maastricht. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1996/66)

1999. Achter de aanbouw van 1937 wordt een laad/losgedeelte aangebouwd. (Heden in gebruik als motorenzaak/werkplaats) (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1998/260)

2004. Op de achterzijde van het woonhuis wordt een dakkapel geplaatst. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 2004/40)

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange gevel langs de straatzijde.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met donkergrijze kruispannen. De laatste aanbouw heeft een afdekking met donkergrijze muldenpannen.

Gevels: Rode baksteen. Toepassing lichtrode baksteen in de bogen van de deur- en vensterpoorten van woonhuis-schuur/stal uit 1984/86.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Oorspronkelijke boerderij rechthoekig, na uitbreidingen eind 20e eeuw L-vormig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur

De frontgevel is a-symmetrisch.

De gevel van het woonhuisgedeelte is symmetrisch verdeeld over vijf vensterassen. In de middelste vensteras is de ingangspartij aanwezig. Deze is omlijst en voorzien van hoofdgestel. In het bovenlicht van de deurpartij is een levensboom aanwezig. De oorspronkelijke paneeldeur

met ijzeren rooster is gaaf bewaard gebleven.

Naast de deur is een polychrome Mariategel aanwezig. Tevens is een gevelsteen aanwezig met de tekst: Wed. A. van Arendonk 6-5-1889.

Er zijn hoge staande vensters aanwezig. De oorspronkelijk T-type schuiframen met gedeelde bovenlichten zijn vervangen door zes-paneels schuiframen met vaste onderramen. De vensters zijn voorzien van hardstenen vensterbanken. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met lateien van lichtrode baksteen. Alle vensters zijn voorzien van geklachte luiken.

De gevel staat op een hardstenen plint. De gevel is afgesloten door een gladde fries van stuc.

Er is een lijstgoot met neuslijn aanwezig. Op de dakpartij zijn twee (te grote) vernieuwde dakkapellen aanwezig. Op het dak staan hoog opgemetselde schoorstenen met halfsteens uitgemetselde kragen.

De zijgevel van het woonhuis is hetzelfde behandeld als de frontgevel. Er zijn diverse typen vensters aanwezig.

De frontgevel van het schuur/stal gedeelte is a-symmetrisch. Er zijn twee grote rondbogige baanderpoorten en strekken van lichtrode baksteen aanwezig. Tussen de poorten zijn twee segmentvormige stalramen aanwezig met ieder vier panelen van glas en een geklachte houten deur naar de voormalige stal. De zijgevel is hetzelfde verwerkt met stalramen en een groot zespaneels venster direct onder de dakgoot (nieuw). Er is een lijstgoot aanwezig.

Beschrijving exterieur - vervolg

Achtergevel en gevels van de aanbouwen:

In de achtergevel zijn twee poorten
baandeuren bewaard gebleven. Deze zijn
dichtgezet met houten kozijnen met glas.

De rest is niet van toepassing.

Voor het woonhuis staan vier linden.

Opmerking: achter het huidige complex
staat nog steeds de voormalige var-
kens/paardenstal met berging. Het object is
interessant om te bewaren. Het heeft één
bouwlaag met zadeldak. Het is opgebouwd
uit rode machinale baksteen. Het dak is
opgetrokken uit donkergrijze
muldenpannen.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een
monumentale boerderij in Molenschot van
rond 1900. De hoeve is van het
langgeveltype en valt op door totale
uitvoering in stijl. (A.1.a. en b.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in
het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op
grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het
werk van J. Kerkhofs uit Ginneken (Breda).
(A.6)

Het object neemt binnen het oeuvre van J.
Kerkhofs een belangrijke plaats in. Met de
bouw van deze hoeve begint Kerkhofs zijn
z.g. "Romantische periode", d.w.z. hij past
twee kleuren baksteen toe (lichtrood en
rood) en heeft een neiging naar
monumentaliteit (luiken, plint, fries,
etc.)(A.7.)

Het object vormt een onderdeel van de
historische bebouwing langs de Veenstraat.
(B.2.)

Het object is van belang vanwege zijn
ligging aan de Veenstraat in de kern van het
dorp. Het monumentale bouwwerk draagt
bij aan het fraaie dorpsgezicht ter plaatse.
(B.3.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van
de sociale- en agrarische geschiedenis van
Molenschot. (C.3.)

Veenstraat 17

Typering

Woonhuis met schuur/stal.

Kadasternummer

Sectie H 1690 (voorheen Sectie H 965)

Bouwgeschiedenis

1935. Het object wordt gebouwd in opdracht van A. van Arendonk voor F. 5300,- naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman C. van Beek uit Rijen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1935/30)

1963. De frontgevel van de schuur wordt ingrijpend gewijzigd.

(G.A. Gilze-Rijen, dos. 1963/122)

1973. In opdracht van C.A.M. van Arendonk uit Molenschot wordt het stalgedeelte aan de achterzijde uitgebreid en het woonhuis aan de achterzijde van een nieuw venster voorzien. De werkzaamheden worden uitgevoerd naar een ontwerp van de architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1973/313)

1973. Het object wordt voor een deel aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 9373)

1977. Het overige deel van het object wordt aangesloten op de riolering. De oude gierput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 14121977)

1993. In het kader van de wering van de geluidshinder van vliegbasis Gilze-Rijen worden nagenoeg alle vensters van het object vervangen (kunststofkozijnen).

Karakterisering

De karakterisering is alleen van toepassing op het woonhuisgedeelte.

Het object staat met drie zijden vrij. De achtergevel met nieuwbouw (1973) is vastgebouwd aan de schuur/het stalgedeelte.

Het object telt twee haaks op elkaar staande bouwdelen. Eén deel met een korte zijde, één deel met de lange zijde langs straat.

Beide delen tellen een bouwlaag en twee verdiepingen (slaapkamers en erboven

zolder) onder haaks op elkaar staande dakdelen van ongelijke hoogte. De daken zijn belegd met rode Hollandse pannen. Gevels: Rode baksteen, plint van donkerrode baksteen. Toepassing donkerrode baksteen in decoratieve uitwerking van bogen in portaal ingangspartij. Metselwerk: Kettingverband. Plattegrond: L-vormig. Stijl: Interbellumstijl.

Beschrijving exterieur

De frontgevel vormt het hoofdlichaam van het woonhuis. De gevel is met topgevel vooruitgeschoven. De plint is van donkerrode baksteen. De rest van de gevel heeft dezelfde rode baksteen. Op de begane grond is een driedelig kunststof kozijn aanwezig, met een groot midden-paneel en twee smalle zijpanelen. De oorspronkelijke roede-indeling is verdwenen. De bovenlichten ontbreken. Op de eerste verdieping bevinden zich vier staande vensters. In de topgevel is een hoog smal strook venster aanwezig. Alle vensters zijn voorzien van kunststofkozijnen. De oorspronkelijke roede-indeling verdwenen. Er zijn gestoken vensterbanken van bruine tegels en gemetselde lateien van rode baksteen in strekverband, aanwezig. Het lagere bouwdeel links van de hoofdgevel ligt een stuk terug. De plint is van donkerrode baksteen. De rest van de gevel heeft dezelfde rode baksteen als frontgevel. In de oksel vormen twee haaks op elkaar staande bouwdelen de ingangspartij tot het woonhuis. Er is een diep

Beschrijving exterieur - vervolg

portiek aanwezig, openend met twee rondbogen, aan één zijde dichtgezet met borstwering ter hoogte van de plint van donker baksteen. De flanken, de dagzijden en de bogen zijn gemetseld in siermetselwerk van donkerrode baksteen in strekverband. De originele deur in Art-Décostijl is gaaf bewaard gebleven. De voor- en zijgevel van het terugliggende gedeelte (met topgevel) zijn hetzelfde behandeld als de frontgevel van het hoofdlichaam. Dit geldt ook voor de vensters en de detaillering. Ook hier zijn alle vensterkozijnen vernieuwd. Er zijn eenvoudige goten zonder klossen aanwezig. De achtergevel is niet van toepassing.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de Interbellumstijl. Het is één van de weinige panden die in Molenschot in deze bouwtrant is uitgevoerd. (A.1.a.)

Op de in 1993 (weren geluidshinder vliegbasis) vernieuwde vensterpartijen na valt het object op door totale uitvoering in stijl. (A.1.b.)

Het object is op de ramen na gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van C. van Beek uit Rijen. (A.6.)

Het object neemt een belangrijke plaats in binnen het oeuvre van de architect. C. van Beek introduceerde diverse nieuwe bouwstijlen in Molenschot. (A.7.)

Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing van de Veenstraat en vormt daarin een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Veenstraat 18

Typering

Woonhuis (voormalige rentenierswoning)

Kadasternummer

Sectie H 1820 (voorheen Sectie H 1640)

Bouwgeschiedenis

1920. Het object wordt gebouwd in opdracht van Adr. van der Rijet uit Wagenberg door en naar een ontwerp van de Oosterhoutse aannemer/timmerlieden Gebr. Oomen uit Oosterhout. Zij gebruiken daarvoor een ontwerp van de Bredase architect J.M. Marijnen uit 1896/ 1906 voor Ginneken en Princenhage als voorbeeld. (Bouwtekening gesigeneerd door architect) (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1920/29) (Met dank aan heer P. Oomen)

1975. In opdracht van P.A. Hendrix wordt het object verbouwd. Op de begane grond worden de vensterpartijen gewijzigd (van T-type schuiframen in zespaneels onderarmen met bovenlicht).

Aan de achterzijde wordt een stuk aangebouwd. Het grote raam in de achtergevel van het bestaande huis wordt dichtgezet. Daarvoor in de plaats komen twee hoge staande vensters. Tegelijkertijd worden op de zolderverdieping slaapkamers ingericht. Daartoe worden in de zijgevel de twee vensters op verdiepinghoogte vergroot en wordt in het onderste dakvlak een dakkapel gebouwd (zesruits openslaande ramen). Naast het object wordt een garage gebouwd. De werkzaamheden worden uitgevoerd naar het ontwerpplan van het timmermansbedrijf A.B. Geerts uit Chaam. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1975/307)

1993. In het kader van de geluidswering van de vliegbasis Gilze-Rijen wordt een groot deel van de vensters vernieuwd. De oude T-Type vensters worden vervangen door zes-paneels vaste (begane grond) en/of kantelende ramen (op verdieping).

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange zijde langs de Veenstraat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardedak belegd met donkergrijze kruispannen en knikpannen op de overgang van de dakvlakken.

Gevels: Opgetrokken van machinale rode baksteen. De frontgevel is gemetseld van betere kwaliteit rode baksteen dan de achter- en zijgevels. Toepassing stuc in speklagen en decoratie, toepassing hardsteen in de plint.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Eclectisch.

Beschrijving exterieur

De frontgevel is symmetrisch over de drie vensterassen, gevat tussen hoekpilasters en voorzien van middenrisaliet.

In het middenrisaliet is de ingangspartij met bovenlicht. De oude paneeldeur is vervangen door een nieuwe. Er zijn hoge staande vensters aanwezig. De oorspronkelijk T-type schuiframen met bovenlicht zijn vervangen door 2 x 3 ruits vaste ramen met bovenlicht (kunststof). De bovenlichten zijn gevuld met glas-in-lood.

De vensterbanken zijn van hardsteen. De vensterpoorten zijn afgesloten met een segmentboog. De lateien zijn gemetseld in strekverband en versierd met hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc.

De frontgevel staat op gepleisterde plint. De frontgevel is afgesloten met gladde fries van stuc. Ter hoogte van de onder-, wissel-

Beschrijving exterieur - vervolg

en bovendorpels van de vensterpartijen zijn speklagen van stuc aanwezig over de gehele breedte van de gevel.

Er is een lijstgoot met neuslijn aanwezig.

De zijgevels zijn hetzelfde behandeld. De vensters in de topgevels zijn vervangen door kunststofkozijnen met zes-ruits kantelramen. Ze zijn voorzien van gestoken vensterbanken van rode baksteen.

Op de uiteinden van de nok van de dakpartij zijn hoog opgemetselde schoorstenen met halfsteens uitgemetselde rookkragen van rode baksteen.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van de eclectische stijl en valt op door de totale uitvoering in stijl. Voor de stijl is speciaal gekozen vanwege het karakter van rentenierswoning zoals er vele gebouwd zijn in Ginneken en Princenhage bij Breda. (1.A. en b.)

Het object is, op de vensterpartijen na, gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van de werkwijze van de aannemer/timmerlieden de Gebr. Oomen uit Oosterhout. (A.6.)

Het object maakt deel uit van de historische bebouwing van de Veenstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale geschiedenis van Molenschot.

Veenstraat 46

Typering

Boerderij (woonhuis met stal) van
langeveltype.

Kadasternummer

Sectie H 1642 (voorheen Sectie H 983)

Bouwgeschiedenis

1888/1924/1926/1930.

1931. Op de locatie van de huidige boerderij staat vanaf 1888 een boerderij met stal en schuur erachter. In 1924 wordt het woonhuis nog verbouwd (gemoderniseerd), maar in feite voldoet het dan al niet meer aan de eisen van de tijd. Ook de bouw van een mestvaalt (1924), een kar- washuis (1926) en stalling (1930) veranderen daar niets aan. In 1931 besluit de familie A. Romme een nieuwe boerderij te bouwen. (G.A. Gilze-Rijen, dos.1924/66, dos.1926/238 en dos.1930/520)

1933. Het object wordt gebouwd in opdracht van de heer A. Romme uit Molenschot naar het ontwerpplan van de architect C. van de Made uit Breda voor F. 6000,-. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1933/698)

1936. Tegen de achterzijde van het woonhuisgedeelte wordt een grote open bergplaats gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1936/647)

1966. De oude schuur wordt herbouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1966/294)

1971. Het woonhuis wordt verbouwd. De oude berging die in 1936 tegen de opkamer aan de achterzijde van het huis was gebouwd, wordt afgebroken. De opkamer verdwijnt. In plaats daarvan komt de eetkamer die samen wordt getrokken met de oude zitkamer tot nieuwe woonkamer. Op de plaats van de afgebroken berging worden openslaande tuindeuren aangebracht. De trap in huis wordt verlegd van de locatie tussen opkamer en keuken naar de gang centraal in huis. De ruimte waar de trap voorheen zat wordt bij de keuken getrokken. Tenslotte wordt de oude woonkamer links van de (in-) gang omgebouwd tot slaapkamer.

De nieuwe woonkamer krijgt in de zijgevel een groot venster.

Op de zolder komen er twee slaapkamers bij aan de achterzijde. Daartoe worden drie nieuwe dakkapellen aan de achterzijde op het dak gebouwd. De werkzaamheden worden uitgevoerd naar het ontwerpplan van de architect J.J. Keusters uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1971/49)

1979. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 31079)

1993. In het kader van de wering van de geluidshinder van vliegbasis Gilze-Rijen worden nagenoeg alle ramen in het exterieur vervangen.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange zijde langs de Veenstraat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardedak belegd met donkergrijze verbeterde Hollandse pannen (voorheen donkergrijze kruispannen).

Gevels: Machinale rode baksteen.

Toepassing betoncement in de bovenlateien van de deur- en vensterpartijen.

Metselwerk: Kettingverband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

De overige objecten zijn niet van toepassing.

Beschrijving exterieur

De gevels zijn a-symmetrisch.

De frontgevel:

De gevel van het woonhuisgedeelte is symmetrisch verdeeld over vijf vensterassen. In de middelste vensteras is de ingangspartij tot het woonhuis. De ingangspartij heeft een bovenlicht. De paneeldeur is vernieuwd. Naast de deur is een terracotta maria-tegel aanwezig. De gevel is voorzien van hoge staande vensters. De oorspronkelijke T-type schuiframen met bovenlichten zijn vervangen door kunststof kozijnen, vensters met bovenlichten en een vast vieruits ondergedeelte. De glas-in-loodramen in de bovenlichten zijn niet meer aanwezig. De vensterbanken zijn van gegoten betoncement. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met een rechte bovenlatei van betoncement.

De gevel staat op een plint van betoncement. De gevel is over de gehele breedte (inclusief stalgedeelte) afgesloten met fries in de vorm van een druppellijst van decoratief siermetselwerk van donkerrode en lichtrode baksteen. Voor de gevel langs is een stoepje aanwezig met grijze achthoekige en rechthoekige tegels in patroon.

Op de dakpartij zijn twee liggende dakkapellen (driepaneels frontkozijn) aanwezig.

In de zijgevel van het woongedeelte is een rookkanaal aanwezig. Deze is vanaf de verdiepinghoogte met halfsteen uitgemetseld als liseen, oplopend op het einde van de daknok in een hoog opgemetselde schoorsteen met het rookhuis.

De gevel van het stalgedeelte links wordt gedomineerd door een grote rondboogpoort van baanderdeuren. De rondboog is eenvoudig gemetseld van rode baksteen in strekverband. Daarnaast zijn stalramen aanwezig, zoals ook aan het linker zij- en staldeel van de achtergevel.

De zijgevels zijn hetzelfde behandeld als de frontgevel. De diverse typen deuren en vensters zijn hetzelfde als in de frontgevel. De nieuwe vensterpartijen zijn verschillend van kozijnindeling (gestoken vensterbanken

van rood-bruine tegels en lage bovenlichten).

De overige objecten (schuur/stal achter huis uit dezelfde bouwtijd) zijn niet van toepassing.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een monumentale boerderij in Molenschot uit ca. 1930. Ook hier weer is de Overgangsstijl uitgangspunt voor de architectuur en wordt gevarieerd met een mansardekap en Art-Déco-invloeden in detaillering. Het object valt op door totale uitvoering in stijl. (A.1.a. en b.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de Bredase architect C. van der Made. (A.6.)

Het object neemt binnen het oeuvre van de architect een belangrijke plaats in. Van der Made experimenteert hier voor het eerst bij de bouw van een grote boerderij (woonhuis/stal) met een mansardedak. In zijn ontwerpen voor woonhuizen zien we dit verschijnsel al eerder. (A.7.)

Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing van de Veenstraat en neemt daarbinnen een geheel aparte plaats in. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Veenstraat 49 (voorheen Veenstraat 9 en afzonderlijk nummer 11)

Typering

Boerderij (oorspronkelijk 2 woonhuizen met stal) en schuur.

Kadasternummer

Sectie H 106

Bouwgeschiedenis

1929. Het object wordt gebouwd in opdracht van C. Stoop naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. De boerderij wordt met twee afzonderlijke wooneenheden in het woongedeelte gezet. (G.A. Gilze-Rijen, dos.1929/477)

1930. Achter de boerderij wordt een grote schuur gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1930/521)

1936. De boerderij wordt vergroot met een bijkeuken/bergplaats. De werkzaamheden worden uitgevoerd naar het ontwerp van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1936/12) (tekening ontbreekt)

1968. Aan de achterzijde van de boerderij wordt een nieuwe bijkeuken gebouwd. Tevens worden twee staande vensters gewijzigd in een groot venster en worden in het dakvlak twee raampjes aangebracht. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1964/14)

1979. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 21079)

1993. In het kader van de wering van de geluidshinder van vliegbasis Gilze-Rijen wordt een groot aantal vensters van het object, waaronder de T-type schuiframen in de frontgevel, vervangen door vaste panelen glas.

Karakterisering

Boerderij:

Het object staat geheel vrij met de lange zijde langs de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardedak belegd met donkergrijze muldenpannen.

Aan de oostzijde is een aanbouw karkooi over één bouwlaag aanwezig, afgedekt met een lessenaarsdak belegd met donkergrijze Hollandse pannen.

Gevels: Opgetrokken van rode baksteen.

Toepassing betoncement in de bovenlateien van de deur- en vensterpoorten.

Metselwerk: Halfsteens verband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Schuur:

Het object staat geheel vrij.

Het bestaat uit één bouwlaag met zolderverdieping onder een zadel/schilddak belegd met donkergrijze muldenpannen. Aan beide zijden zijn aangekapte schuurdelen over een bouwlaag aanwezig. Aan een zijde is het schuurdeel belegd met donkergrijze muldenpannen, aan de andere zijde met rode muldenpannen.

Gevels: front- en achtergevel van hout, zijgevels van rode baksteen.

Metselwerk: kruisverband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: ---

Beschrijving exterieur

Boerderij:

De frontgevel is a-symmetrisch.

De gevel van het woongedeelte (linker- of westzijde boerderij) is a-symmetrisch over vier vensterassen. In het derde vensteras is ingangspartij tot het woonhuis aanwezig, in een ondiepe portiek. De ingangspartij is voorzien van een bovenlicht. De deur is vernieuwd.

In de gevel zijn hoge staande vensters aanwezig. De oorspronkelijk T-type schuiframen met bovenlichten zijn vervangen door vensters met bovenlichten en een groot vast paneel glas.

Er zijn gestoken vensterbanken van rode baksteen aanwezig. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met lateien van granito.

Er is een fries van siermetselwerk aanwezig in de vorm van halfsteens uitgemetselde steunen voor houtwerk van de gootpartij. Het stalgedeelte is voorzien van twee deurpartijen en drie zes-ruits stalramen. De deur- en vensterpartijen van het stalgedeelte zijn segmentvormig afgesloten met gemetselde strek van rode baksteen. Er is een lijstgoot aanwezig over de gehele frontlengte van de boerderij.

De overige gevels zijn hetzelfde verwerkt. Aan de oostzijde is in de zijgevel een karkooi toepassing met potdeksel.

Nagenoeg alle zijn vensters vernieuwd. De achtergevel is zeer onregelmatig. Deze bestaat uit diverse typen deurpartijen, waarvan de poorten een maal recht en twee maal segmentvormig zijn afgesloten. De baanderdeuren in de grote boogpoort aan deze zijde zijn nog origineel.

Opmerking: in oktober 1944 werd de westelijke topgevel van de boerderij getroffen door granaten. Deze zijn kort daarna hersteld. In de praktijk zijn de bouwsporen hiervan nog te zien aan het metselwerk.

Schuur:

Het hoofdlichaam is uitgevoerd in hout. De aangekapte delen van de schuur aan de zuidzijde zijn aangebracht op een laag opgemetseld muurdeel van rode baksteen. Aan de noordzijde zijn deze aangebracht op

een hoog opgemetseld muurdeel van rode baksteen. Aan alle zijden verspreid over de gevels zijn vierpaneels vensters met houten kozijnen aanwezig.

Beschrijving interieur

Boerderij:

Niet van toepassing.

Schuur:

De oorspronkelijk gebinten schuur uit 1930 is nagenoeg geheel gaaf bewaard gebleven.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een standaard boerderij in Molenschot van rond 1930 uitgevoerd in een bouwtrant gebaseerd op de Overgangsstijl. (A.1.a.) Het object valt op door totale uitvoering in stijl. (A.1.b.)

Het object is een goed voorbeeld van de Molenschotse variant van de Overgangsstijl. (A.1.c.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het werk van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (A.6.)

Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing langs de Veenstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en de agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Veenstraat 59 (voorheen Veenstraat 15)

Typering

Boerderij (woonhuis met gebouwen voor agrarische doeleinden waaronder een stalling, een jongveestal en een landbouwschuur)

Kadasternummer

Sectie H 975

Bouwgeschiedenis

1912. De boerderij (woonhuis met stalling) wordt gebouwd in opdracht van C. Stroopen naar het ontwerpplan van de architect A.L. Botermans uit Gilze. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1909-12/21)

1949. De grote landbouwschuur ten oosten van het object wordt vernieuwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1949/80)

1975. Tegen de stalling wordt een veestal met garage gebouwd.

1979. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 31079)

1993. In het kader van de wering van de geluidshinder van vliegbasis Gilze-Rijen wordt een aantal vensters vernieuwd waarbij hun oorspronkelijke roedeverdeling verdwijnt (vensters frontgevel).

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange gevel van het woonhuis en de korte gevel van de stalling naar de straat.

Het object telt een bouwlaag, het woonhuis zowel als de stalling hebben een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met donkergrijze kruispannen. De veestal met garage heeft een lessenaarsdak belegd met donkergrijze kruispannen.

Gevels: Machinale rode baksteen.

Toepassing stuc in frontgevel.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Woonhuis zowel als stalling rechthoekig.

Stijl: Woonhuis eclectisch, stalling overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

Woonhuis:

De gevel is symmetrisch verdeeld over drie vensterassen. In de middelste vensteras is de ingangspartij met bovenlicht aanwezig. De deur is vernieuwd.

De gevel is voorzien van hoge staande vensters. De oorspronkelijke T-Type schuifvensters zijn vervangen door een venster met bovenlicht en een vast ondergedeelte van een groot paneel glas. De vensterbanken zijn van gegoten beton. De deur- en vensterpoorten zijn segmentboogvormig afgesloten met latei van rode baksteen in strekverband, versierd met hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc. De gevel staat op een hardstenen plint. De gevel is afgesloten met gladde fries van rode baksteen en aan de onderzijde afgezet met geprofileerde lijst van stuc.

Er is een lijstgoot met neuslijst aanwezig. De dakkapel op de dakpartij is nieuw. De overige gevels van het woonhuis zijn zeer eenvoudig verwerkt. De diverse typen deur- en vensterpartijen zijn zonder enige versiering.

Stalling:

De frontgevel is a-symmetrisch.

Op begane grond: links in gevel zijn getoogde baanderdeuren aanwezig, in het midden is vierpaneels getoogd stalraam en rechts een getoogde staldeur met bovenlicht. Er zijn geklampte houten deuren aanwezig.

Beschrijving exterieur - vervolg

De topgevel is symmetrisch met de getoogde houten luiken van de hooizolder in het midden. Links en rechts daarvan zijn staande vensters van twee panelen glas boven elkaar.

Alle deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met een segmentboog gemetseld van machinale rode baksteen in strekverband en voorzien van sluitsteenmotief in stuc. De flanken van de topgevel zijn voorzien van muurankers.

De aangekapte veestal met garage en landbouwschuur zijn niet van toepassing.

Landbouwschuur 1949:

De schuur bestaat uit zijgevels van rode baksteen. De oostzijde is geheel open. Het houten gebint is origineel bewaard gebleven. De schuur is afgedekt met een zadeldak belegd met golfplaten.

Beschrijving interieur

Boerderij en stalling: niet van toepassing.

Landbouwschuur: Van de schuur is het gebint origineel bewaard gebleven.

Motivering tot plaatsing

Het woonhuisgedeelte is een goed voorbeeld van de Eclectische stijl. De gevel bevat alle stijlkenmerken van genoemde bouwtrant en valt op door totale uitvoering in stijl. Het boerderijgedeelte is gebouwd in de Overgangsstijl (A.1.a. en b.)

Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object is een goed voorbeeld van het vroege werk van A.L. Botermans uit Gilze. (A.6.)

Het object is onderdeel van de historische bebouwing van de Veenstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)

Veenstraat 77 (voorheen 17)

Typering

Boerderij (woonhuis met stal)

Kadasternummer

Sectie H 174

Bouwgeschiedenis

1926. Het object wordt gebouwd in opdracht van de heer C. Oomen naar het ontwerpplan van de aannemer/timmerman A.C. Meeuwissen uit Bavel. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1926/218)

1953. Achter de boerderij wordt een grote landbouwschuur met stal gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1953/84)

1964. Nabij de boerderij wordt een terreinafsluiting gebouwd. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 1964/221)

1979. Het object wordt aangesloten op de riolering. De oude beerput wordt buiten gebruik gesteld. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 21079)

In het kader van de wering van geluidshinder van vliegbasis Gilze-Rijen wordt een aantal vensters van het object vervangen, waaronder die in de frontgevel van de woning.

2003. Een verzoek wordt ingediend door de heer C. Oomen om de boerderij ingrijpend te mogen verbouwen en de "agrarische bedrijfswoning" te mogen splitsen in twee burgerwoningen. (G.A. Gilze-Rijen, dos. 2003/251)

Over dit verzoek moet nog worden geoordeeld.

Karakterisering

Het object staat geheel vrij met de lange zijde langs de straat.

Het object telt een bouwlaag met een zolderverdieping onder een mansardedak belegd met donkergrijze muldenpannen.

Aan de oostzijde is een voormalige varkensstal aangekapt, afgedekt met lessenaarsdak belegd met rode muldenpannen.

Gevels: Opgetrokken van machinale rode baksteen. Toepassing bruin-gele baksteen in speklagen.

Metselwerk: Kruisverband.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Overgangsstijl.

Beschrijving exterieur

De frontgevel van de boerderij is a-symmetrisch.

De gevel van het woonhuisgedeelte is symmetrisch verdeeld over drie vensterassen. In de middelste vensteras is de ingangspartij met bovenlicht. Er is een hardstenen dorpel aanwezig. De oorspronkelijke deur is vervangen. Naast de deur is een terracotta Mariategel aanwezig. De gevel is voorzien van hoge staande vensters. De oorspronkelijk T-type schuiframen met bovenlicht zijn vervangen door T-type kunststofkozijnen met een vast ondergedeelte. Er zijn gestoken hardstenen vensterbanken aanwezig. De deur- en vensterpoorten zijn afgesloten met latei van granito.

De gevel staat op een plint van hardsteen. De gevel is afgesloten door fries in de vorm van een gemetselde tandlijst van rode baksteen.

Ter hoogte van de onderdorpels, wisseldorpels en bovenlateien van de vensters zijn over de gehele breedte van de gevel speklagen van bruin-gele baksteen. Op de lateien van de deur- en vensterpoorten zijn kopse rollagen aanwezig.

Voor de gevel is een stoep aanwezig van gele tegels met rood omlijste rand.

De overige gevels zijn eenvoudiger uitgevoerd. Er zijn diverse typen deur- en vensterpartijen aanwezig, waarvan de meeste door de tijd vernieuwd zijn. In de

Beschrijving exterieur - vervolg

westelijke zijgevel zijn de oorspronkelijke vensters nog aanwezig.

Landbouwschuur met stal uit 1953:

De gevels zijn opgetrokken met machinale rode baksteen.

De frontgevel bevat van links naar rechts: een houten geklante deur (recht afgesloten), grote getoogde baanderdeuren en kleine getoogde deuren. De deuren zijn voorzien van ijzerbeslag. De bogen van de deurpoorten zijn gemetseld in strekverband.

In de frontgevel bovenin is een nisje met het beeld van St. Jozef.

De schuur is afgedekt met een woldak belegd met rode muldenpannen.

Overige gevels: schoonmetselwerk van baksteen, kleine staande vensters.

Beschrijving interieur

Niet van toepassing.

Landbouwschuur met stal uit 1953: Het oorspronkelijke gebint is gaaf bewaard gebleven.

Motivering tot plaatsing

Het object is een goed voorbeeld van een standaard boerderij in Molenschot van rond 1920. De boerderij bevat alle stijl kenmerken van de Molenschotse variant van de Overgangsstijl en valt op door de totale uitvoering. (A.1.a.,b en c.)

Het object is op de vensters na gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. (A.2.a.)

Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering. (A.4.)

Het object behoort tot de historische bebouwing van de Veenstraat. (B.2.)

Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en agrarische geschiedenis van Molenschot. (C.3.)